

10. SINIF

COĞRAFYA

YENİ MÜFREDATA UYGUN

ETKİNLİKLİ SORU BANKASI

MUHARREM YİĞİT

GÜNLÜK YAŞAMLA
KÖPRÜ KURMA

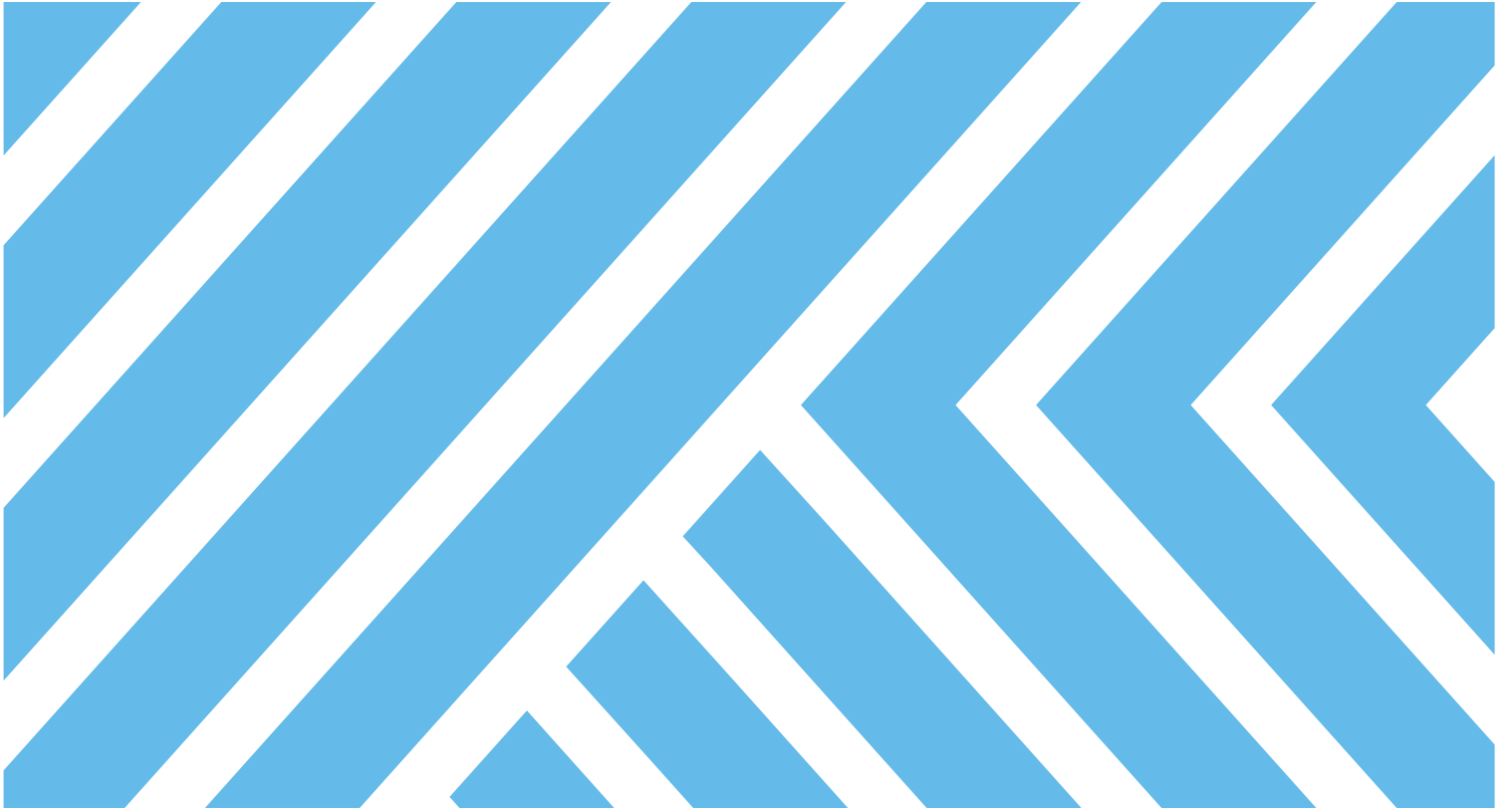
HÜCRELENDİRİLMİŞ
KAVRAMA TESTLERİ

NOKTA ATIŞI BİLGİLERLE
ÖN HAZIRLIK

YAZILI
SINAV SENARYOLARI

AKTİF
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ
ETKİLEŞİMLİ TAHTA

COĞRAFYA PORTALI'NDAN

*Bu ürünün bütün hakları 4K YAYINLARI'na aittir.
Tamamen ya da bir kısmının, ürünü yayımlayan şirketin
önceden izni olmaksızın fotokopi ya da elektronik,
mekanik herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılması,
yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

KAPAK

4K Yayınları Grafik Birimi

DİZGİ

4K Yayınları Dizgi Birimi

BASKI

Ertem Basım LTD. ŞTİ.
Sertifika No: 48083
XX5 V

BASKI YERİ

Başkent Organize Sanayi Bölgesi
22. Cadde NO: 6 Malıköy
Temelli - Ankara Türkiye

 /4kyayinlari

 444 0 407

 Fatih Sultan Mh. 2720 Sk. No:4B
High Life Office
Etimesgut / ANKARA

4K
YAYINLARI

4K
YAYINLARI

ÖN SÖZ

Değerli Öğretmenlerimiz ve Sevgili Gençler,

Coğrafya, sadece yeryüzünün şekillerini, iklimleri ve ülkeleri ezberlemekten çok daha fazlasını ifade eder. Coğrafya, yaşadığımız gezegeni anlamak, doğal ve beşeri süreçler arasındaki etkileşimi kavramak, çevremize duyarlı bireyler olarak yetişmek için vazgeçilmez bir araçtır. 10. Sınıf Coğrafya dersi de bu önemli yolculukta sizlere rehberlik ederek, dünyanın ve Türkiye'nin dört bir yanının coğrafi zenginliklerini, karmaşık ilişkilerini ve geleceğe yönelik potansiyellerini keşfetmenizi amaçlar.

Bu soru bankası, 10. Sınıf Coğrafya müfredatının temel konularını kapsayan, çeşitli etkinliklerle zenginleştirilmiş bir kaynaktır. Amacımız, öğrendiğiniz bilgileri pekiştirmenize yardımcı olmak, farklı soru tipleriyle karşılaşarak analitik düşünme becerilerinizi geliştirmek ve coğrafya öğrenimini daha keyifli hale getirmektir.

4K 10. Sınıf Coğrafya Etkinlikli Soru Bankası, Maarif Modeli açıklamaları doğrultusunda değişen konulara göre hazırlanmıştır. Bu nedenle kitabımız sadece sorulardan oluşan bir soru bankası değildir. Güncel olaylarla köprü kuran çok sayıda etkinlik pekiştirilmiştir. Ayrıca her testte yer alan ve yine günlük hayatla köprü görevi oluşturan bilgi köşelerini sizin için özenle seçtik. Etkinlikler ve bilgi köşelerini hem dersi öğrenmenize kolaylık sağlaması hem de entelektüel düşünme, araştırma ve sorgulama kabiliyetinizi geliştirmeye yönelik hazırladık.

Kitabımızda yer alan etkinlikler, sadece bilgi düzeyinizi ölçmekle kalmayacak, aynı zamanda harita okuma, grafik yorumlama, tablo analizi gibi temel coğrafya becerilerini de uygulamanıza olanak sağlayacaktır. Çeşitli soru tipleri sayesinde konuları farklı açılardan değerlendirecek, neden-sonuç ilişkilerini daha iyi kavrayacak ve coğrafi olayları günlük yaşamla ilişkilendirebileceksiniz.

Coğrafya, dinamik ve sürekli değişen bir bilimdir. Bu soru bankası, sizlere bu dinamik yapıyı anlamanız için bir başlangıç noktası sunmaktadır. Merakınızın peşinden gitmek, güncel coğrafi gelişmeleri takip etmek ve çevrenize duyarlı olmak, coğrafya öğrenimindeki başarınızı destekleyecektir.

4K 10. Sınıf Coğrafya Etkinlikli Soru Bankası kitabının hazırlanmasında her türlü desteği veren eşim ve meslektaşım **Sibel YİĞİT**'e, kitabın hazırlanma sürecinde sürekli bana inanan ve güvenen Yayın Yönetmenimiz **İpek Büşra KOCA**'ya tüm hazırlık süreçlerinde pozitif yaklaşımı ile sürekli destek veren Süreç Yönetmenimiz **Büşra KURT**'a ve yazıları, grafikleri, haritaları bir heykeltıraş titizliği ile ilmek ilmek dokuyan dizgicimiz **Rüveyda NAİR**'e çok teşekkür ederim.

Bu soru bankasının, 10. Sınıf Coğrafya dersindeki öğrenme sürecinize değerli bir katkı sağlamasını diliyor, başarılar ve keyifli keşifler temenni ediyorum.

Muharrem YİĞİT

4K ETKİNLİKLİ SORU BANKASI

Bu kitapta senin için **neler var?**

Köprü Kurma

Günlük hayattan örneklerin bulunduğu ve **geçmiş bilgilerin** hatırlatıldığı bu kısımda konuyla ilişkilendirilebilecek durumlara yer verilmiştir.

Bu ünite neler öğreneceğiz?

Her ünitenin başında yer alan bu kısımda, öğrenilecek **konunun içeriği** hakkında bilgiler verilmiştir. Bu ünitenin sonunda hangi konular hakkında bilgi sahibi olunacağı özetlenmiştir.

Ünite Konu Başlıkları

Ünite içeriğindeki **konulara ait başlıkların** takibini sağlayan kısımdır. Konular burada liste hâlinde verilmiştir.

COĞRAFYANIN DOĞASI

Bu ünite neler öğreneceğiz?

- Örnek olaylardan faydalanarak coğrafi bakış açısı üretmeyi
- Yakın çevre ile küresel ortam arasında bağlantı kurmayı
- Grafik ve tablo kullanarak olayları sınıflandırmayı
- Elde ettiği verilerden ve haritalardan faydalanarak olaylara ve sorunlara çözümler üretmeyi

Ünite Konu Başlıkları

Coğrafyanın doğası

Köprü Kurma

- Yeryüzünü oluşturan doğal ve beşeri unsurları yer ve zaman bağlamında inceleyerek
- Gözlem, haritalama veri toplama ve analiz yöntemlerini kullanarak bilimsel temellere dayalı araştırma yapar.
- Coğrafyanın hem sosyal bilim hem de fen bilimleri ile ilişkili bir disiplin olduğunu kavrar.

Hücrelendirilmiş Kavrama Testleri

Her alt konu için özenle planlanan testler, çeşitli soru kalıplarıyla kolay ve orta seviyede hazırlanmıştır. Bilgi test edilirken **ÖSYM tarzına** hazırlık olması ve konuları tamamlayacak bir bakış açısıyla kazandırması hedeflenmiştir.

Bilgi Köşeleri

Her testte yer alan Bilgi Köşesi kutularında öğrendiğiniz konu ile ilgili **en güncel ve önemli** olaylardan bir parçaya ulaşabilirsiniz.

DOĞAL SİSTEMLER VE SÜREÇLER

İklim ve Kayaç Yapısının Aşınma ve Çözünme Süreçlerine Etkisi

TEST 02

1.

BİLGİ KÖŞESİ

Khait toprak kaymaları, Tacikistan, (Temmuz 1949)

Günümüze kadar yaşanan en büyük heyelanlardan biri 1949 yılında Tacikistan'da gerçekleşti. 7,4 büyüklüğündeki Khait depremi yüzlerce heyelanı tetikledi. Suyu doymuş ince taneli alüvyonlar 30 m/s'den fazla hızla akarak Khait'te yaklaşık 4000 kişinin ve çevresindeki alanlarda yaklaşık 28.000 kişinin ölümüne neden oldu.

Bilgi köşesinde yer alan kütle hareketinin oluşmasında

- I. yer şekilleri,
- II. iklim koşulları,
- III. jeolojik yapı

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

2.

Türkiye'de erozyonun fazla olmasının nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi **gösterilemez**?

- A) Yer şekillerinin engebeli olması
- B) Bitki örtüsünün çalız olması
- C) Kırıkli arazinin geniş yer tutması
- D) Aşırı otlatma sonucunda otlak ve meraların tahrip edilmesi
- E) Eğimli arazilerde tarım alanlarının eğime paralel sürülmesi

3.

Haritada numaralanmış alanlardan hangilerinde kimyasal çözünme daha fazladır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve V
- E) IV ve V

Karekod

Testlerin ön sayfasında yer alan **KAREKOD** okutularak video çözümlerine ulaşılabilir.

Ön Hazırlık

Önceki senelerde öğrenilen konulara yenilerinin ekleneceği bu kısımda bilgilerin tazelenmesi amaçlanmıştır. Geçmiş konuların **hatırlatılması ve eksiklerin tamamlanması için özetlenmiş bilgilere** yer verilmiştir.

Etkinlik

Yeni müfredatın öğrenciden beklediği **beceri temelleri** bu kısımda yer alan etkinliklerle geliştirilecektir. Konuya ait detayların etkinlikler üzerinden pekişeceği kısımdır.

ETKİNLİK

11 Hazır Bulmacık

Yeniçift

Başkent: Ankara
Nüfus: 5.000.000
Yüzölçümü: 78.345 km²
Para birimi: Türk Lirası
Kıta: Asya, denizden mil: 15.000 m

Kazakistan

Başkent: Astana
Nüfus: 17.000.000
Yüzölçümü: 2.224.000 km²
Para birimi: Tenge
Kıta: Asya, denizden mil: 15.000 m

Türkmenistan

Başkent: Türkmenbaşy
Nüfus: 5.000.000
Yüzölçümü: 488.100 km²
Para birimi: Manat
Kıta: Asya, denizden mil: 15.000 m

Ukrayna

Başkent: Kyiv
Nüfus: 45.000.000
Yüzölçümü: 603.628 km²
Para birimi: Hryvnia
Kıta: Avrupa, denizden mil: 970 m

Kazakistan

Başkent: Astana
Nüfus: 17.000.000
Yüzölçümü: 2.224.000 km²
Para birimi: Tenge
Kıta: Asya, denizden mil: 15.000 m

Türkmenistan

Başkent: Türkmenbaşy
Nüfus: 5.000.000
Yüzölçümü: 488.100 km²
Para birimi: Manat
Kıta: Asya, denizden mil: 15.000 m

Ukrayna

Başkent: Kyiv
Nüfus: 45.000.000
Yüzölçümü: 603.628 km²
Para birimi: Hryvnia
Kıta: Avrupa, denizden mil: 970 m

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

Soluk Sağa

1. Akdeniz kıyısında, en büyük kentlerinden biri olan ve deniz kenarında yer alan bir şehirdir.
2. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
3. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
4. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
5. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
6. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
7. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
8. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
9. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
10. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.

Sağdan Sol

1. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
2. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
3. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
4. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
5. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
6. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
7. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
8. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
9. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.
10. Türkiye'nin en büyük şehri ve en kalabalık şehridir.

Etkinlik Tipleri

- Eşleştirme
- Grafik ve tablo
- Boşluk doldurma
- Doğru - Yanlış
- Tanılayıcı dallanmış ağaç
- Karşılaştırma
- Puzzle Bulmaca
- Çengel Bulmaca
- Labirent Bulmaca
- Sözcük Avı
- Boyama
- Gözlem ve Analiz tarzında etkinlikler bulunmaktadır.

Karekod

Etkinlik ve yazılıya hazırlık sayfalarının üstünde yer alan **KAREKODU** okutularak cevap anahtarlarına ve video çözümlerine ulaşılabilir.

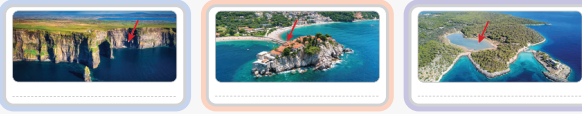
YAZILIYA HAZIRLIK

10. SINIF COĞRAFYA YAZILI SINAVI - 4

Adı Soyadı: Sınıfı : Numarası : Puan :

1. Aşağıda verilen yer şekillerinin adını yazınız.

2. Aşağıda verilen yer şekillerini kısaca açıklayınız.

Falez

Tombolo

Lagün

3. Aşağıda verilen yer şekli oluşumlarına Türkiye'den örnek veriniz.

Falez

Tombolo

Lagün

Yazılı Sınav Senaryoları

Okuldaki sınav tarzına uyumlu hazırlanan yazılı sınav soruları, **MEB'in yayınladığı senaryolarla** örtüşmektedir. Konuyu tamamiyle öğrenmenin son halkasını oluşturan bu bölüm, okuldaki başarının geliştirilmesini hedeflemiştir.

Yazılıya Hazırlık Soruları

Konunun etkinliklerle başlayan öğrenim sürecini klasik sorularla **bütüncül ve eğitim-öğretim dönemi içerisindeki** sınava hazır hâle getiren kısımdır.

İÇİNDEKİLER

01 COĞRAFYANIN DOĞASI

» Temaya Giriş: Coğrafyanın Doğası	07
» Ön Hazırlık	08
» Etkinlik	09
» Coğrafyanın Doğası	10
» Yazılıya Hazırlık - 1	16

02 MEKÂNSAL BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

» Temaya Giriş: Mekânsal Bilgi Teknolojileri	17
» Ön Hazırlık	18
» Etkinlik	19
» Mekânsal Bilgi Teknolojileri	22
» Yazılıya Hazırlık - 2	26

03 DOĞAL SİSTEMLER VE SÜREÇLER

» Temaya Giriş: Doğal Sistemler ve Süreçler	27
» Etkinlik	28
» Yer Kürenin Tektonik Yapısı	30
» Etkinlik	36
» Levha Hareketlerinin Yer Şekillerine (Epirojenez ve Orojenez) Etkisi	38
» Levha Hareketlerinin Yer Şekillerine (Volkanizma ve Deprem) Etkisi	42
» Türkiye'nin Tektonik Yapısı	48
» Jeolojik Devirler	52
» Türkiye'nin Jeolojik Gelişimi ve Tektonik Süreçleri	54
» Yazılıya Hazırlık - 3	56
» Etkinlik	58
» Kayaçlar	60
» İklim ve Kayaç Yapısının Aşınma ve Çözünme Süreçlerine Etkisi	66
» Etkinlik	72
» Aşınım ve Birikim Süreçlerinde Suyun Etkisi - Akarsuların Oluşturduğu Yer Şekilleri	74
» Yazılıya Hazırlık - 4	84
» Etkinlik	86
» Aşınım ve Birikim Süreçlerinde Suyun Etkisi - Karstik Şekiller	88
» Aşınım ve Birikim Süreçlerinde Suyun Etkisi - Dalga ve Akıntıların Oluşturduğu Yer Şekilleri	92
» Aşınım ve Birikim Süreçlerinde Suyun Etkisi - Kıyı Tipleri	96
» Yazılıya Hazırlık - 5	102

» Etkinlik	104
» Aşınım ve Birikim Süreçlerinde Buzulların Oluşturduğu Yer Şekilleri	106
» Rüzgârların Oluşturduğu Yer Şekilleri	110
» Etkinlik	114
» Türkiye'nin Ana Yer Şekilleri	116
» Yazılıya Hazırlık - 6	122

04 BEŞERÎ SİSTEMLER VE SÜREÇLER

» Temaya Giriş: Beşerî Sistemler ve Süreçler	123
» Etkinlik	124
» Yerleşme Yerinin Seçimi ve Gelişimini Etkileyen Faktörler	126
» Etkinlik	132
» Kır ve Şehir Yerleşmeleri	134
» Şehirlerin Fonksiyonları	138
» Yazılıya Hazırlık - 7	144

05 EKONOMİK FAALİYETLER VE ETKİLERİ

» Temaya Giriş: Ekonomik Faaliyetler ve Etkileri	145
» Etkinlik	146
» Ekonomik Faaliyetlerin Sınıflandırılması	148
» Ekonomik Sektörler ve Gelişmişlik	154
» Türkiye Ekonomisinin Sektörel Dağılımı	158
» Yazılıya Hazırlık - 8	160

06 AFETLER VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE

» Temaya Giriş: Afetler ve Sürdürülebilir Çevre	161
» Ön Hazırlık	162
» Etkinlik	164
» Afetlerle Mücadelede İyi Uygulama Örnekleri	166
» Afetlere Karşı Dirençli Yaşam Alanları	170
» Afetlerden Korunma	172
» Yazılıya Hazırlık - 9	180

07 BÖLGELER, ÜLKELER VE KÜRESEL BAĞLANTILAR

» Temaya Giriş: Bölgeler, Ülkeler ve Küresel Bağlantılar	181
» Etkinlik	182
» Ön Hazırlık	184
» Türk Kültürünün Mekânsal Özellikleri	186
» Yazılıya Hazırlık - 10	192

Bu ünite neler öğreneceğiz?

- Örnek olaylardan faydalanarak coğrafi bakış açısı üretmeyi
- Yakın çevre ile küresel ortam arasında bağlantı kurmayı
- Grafik ve tablo kullanarak olayları sınıflandırmayı
- Elde ettiği verilerden ve haritalardan faydalanarak olaylara ve sorunlara çözümler üretmeyi
- Coğrafi olaylar arasında benzerlik ve farklılıkları bulmayı
- Sürdürülebilir çevrenin oluşturulmasını

Ünite Konu Başlıkları

- Coğrafyanın doğası

Köprü Kurma

- Yeryüzünü oluşturan doğal ve beşerî unsurları yer ve zaman bağlamında inceler.
- Gözlem, haritalama veri toplama ve analiz yöntemlerini kullanarak bilimsel temellere dayalı araştırma yapar.
- Coğrafyanın hem sosyal bilim hem de fen bilimleri ile ilişkili bir disiplin olduğunu kavrar.
- Coğrafya sayesinde olayları coğrafi bir bakış açısıyla inceler. Yani olayların nerede, neden ve nasıl gerçekleştiği gibi temel sorular sorar.
- Coğrafi olayları sebepleri ve sonuçlarıyla birlikte değerlendirilir. Örneğin, iklim koşulları tarım faaliyetlerini etkiler.
- İnsanın doğayla olan ilişkisini ele alır. İnsan çevreyi nasıl değiştirir ve çevreden nasıl etkilenir gibi sorulara yanıt arar.
- Yerel olayları küresel düzeyde değerlendirme imkânı sağlar. Günümüz dünyasındaki çevre sorunları, iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma gibi konularda daha duyarlı davranır.

Okuma Metni

Manda Yuva Yapmış Söğüt Dalına Türküsüne Coğrafi Bakış

Anadolu insanının yüreğinden, acılarından, sevinçlerinden, hasretinden kopup gelen ve buram buram toprak kokan, Anadolu insanı ve yaşamı kokan türkülerimizle coğrafya iç içedir. Bu nedenle türkülerde insanlar çevresinde olan doğal ve beşeri özelliklere de sıkça yer verir. Aşağıda ilk başta sözleri çok anlamsız ve saçma gelen ancak hikayesini ve bölgenin coğrafi yapısı düşünüldüğünde aslında büyük zeka gerektiren bir eser olduğu görülmektedir. (Okuma metnine geçmeden önce bu türküyü önce dinleyin, sonra metni okuyun. Sonra tekrar dinleyin ve neler değiştiğini düşünün.)

Of of

Sabahınan erken çifte giderken amman amman
Öküzüm torbadan düştü gördün mü

Amanin yandım

Amanin amanin yandım

Tiridine tiridine bandım

Bedava mı sandın para verip aldım

Tiridine tiridine tiridine bandım

Bedava mı sandın para verip aldım

Of of

Manda yuva yapmış söğüt dalına amman amman
Yavrusunu sinek kapmış gördün mü

Amanin yandım

Amanin amanin yandım

Tiridine tiridine bandım

Bedava mı sandın para verip aldım

Tiridine tiridine tiridine bandım

Bedava mı sandın para verip aldım

Osmanlı döneminde Kastamonu'da her bahane ile halktan vergi toplayan zalim bir bey varmış. Halk ozanları da köy düğünlerinde ve diğer sazlı sohbetlerde türkülerini ile beyi eleştirmeye başlamışlar. Bu olay beyin kulağına gitmiş. Hâliyle çok kızmış, din adamlarına talimat verip hutbede vaazda beyi haklı kılacak söylemleri öne çıkarmaları talimatını vermiş. Beyin tertiplemediği bir şölene ozanlar da eğlence için çağırılmış. Ancak bey şu talimatı vermiş "bu çalgıcılara herkese verilen yemek, verilmeyecek. Dillerini tutmasını öğrenecekler, sadece et suyu ve ekme verilsin, atışmalarında idareyi eleştirmesinler ". Öyle de yapılmış. Çalgıcılara et suyu ve ekme verilmiş. Çalgıcılar bu et suyuna ekmeği doğrayıp yemişler. Eğlencede sıra ozanlara gelince, söze başlayan ozan kendilerine yapılan bu haksızlığı beye söylediği türküler ile dile getirmiş. Şimdi gelelim türkülerin sözleri ile neyi anlattığına:

"sabahleyin erken çifte giderken, amman amman
öküzüm torbadan düşmüş, gördün mü?"

"Öküzün torbadan düşmesi ise, öküzlerin hem yemlenmesi, ekine zarar vermemesi, hem de zaman kazanmak için boyunlarına takılan yem torbasının öküzün boynundan çıkması ve öküzün yemeden içmeden kesilmesi anlamını taşır. Şimdi yukarıda anlatılan ile yemeği kesilmiş ozan arasındaki bir benzetmedir. Yani ozan kendisini köylünün esas dostu ve gücü olarak görüp yemeğinin kesildiğini yani "öküzün torbadan düştüğünü" söylüyor. Sonra da soruyor köylüye; "bu akıl almaz olayı gördün mü?" diye. Ve devam ediyor:

"amanını amanını amanını yandım
tiridine tiridine tiridine bandım
bedava mı sandın, para verip aldım"

"amanın ben yandım. Kuru ekmeği suya banıp tirit yiyorum. Aç bırakıyorum. Bu bedavadan, hiç yoktan, durup dururken başıma gelen değildi. Ben bunun bedelini beyi eleştirerek, bir bedel karşılığı ve anlaşılır olan kısmıyla, para verip ödedim" diyor. "Kastamonu'da Tirit yemeği, kuru ekmeği sıcak su ile ısıtılarak yapılan bir yöre yemeğidir. Durumu iyi olanlar et suyu soğan ve kıyma da ilave edebilirler". sonra devam ediyor:

*“manda yuva yapmış söğüt dalına, aman aman
yavrusunu sinek kapmış gördün mü?”*

Çeltik tarlalarının sürülmesinde kullanılan manda yazın sıcağında göletlere yatarak az kıllı olan derisini hem serinletmek hem sineklerden korumak amacıyla çamura bular. Bunun içinde göletlerin ve çeltik tarlalarının kenarlarında bulunan ve dalları da suyun içine kadar uzanan salkım söğütlerin dalları üzerine, gölgesine yatar. İşte mandanın söğüt dalına yuva yapması budur. Yavrusunu sinek kapması da yavrunun sinek tarafından ısırılmasıdır. Çünkü yörede kapmak sözü ısırarak anlamındadır. “Köpek kaptı” gibi.

Burada anlatılmak istenilen de şudur; manda, yani yağı ve sütü ile gücünden faydalanan bu hayvan köylüdür. Köylü kendisini korumak ile görevli beyin gölgesinde bir yuva kurmuş, onun canı ozandır. Ozan halkın yavrusudur. Ancak korumasızdır. Ozanın canı yandı. Bir sinek onu ısırıldı. Ey köylü sen bunu biliyor musun? Bu akıl almaz olayı gördün mü? diyor. Türkü nakarat kısmından sonra şöyle devam ediyor:

*“sabah ezanını okurken aman aman
müezzin minareden uçtu gördün mü?”*

Yazının başında beyin din adamlarına talimat verdiğini ve onların da camilerde bey lehine konuştuklarını belirtmiştik. Bu kıta da beyden taraf olan imamlar eleştirilir.

Diyor ki; bu zulmü yapana karşı söz söylediğimiz için imamlar da uçtular. Onları da kaybettik artık. Zulümden yana tavır koydular. Bu olmaz şeyi de gördün mü? biliyor musun? diyor.

Etkinlik-1

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ (ÇED)

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), belirli bir proje veya gelişmenin, çevre üzerindeki önemli etkilerinin belirlendiği bir süreçtir. Bu süreç, kendi başına bir karar verme süreci değildir; karar verme süreci ile birlikte gelişen ve onu destekleyen bir süreçtir. Yeni proje ve gelişmelerin çevreye olabilecek sürekli veya geçici potansiyel etkilerinin sosyal sonuçlarını ve alternatif çözümlerini de içine alacak şekilde analizi ve değerlendirilmesidir.

ÇED'in amacı; ekonomik ve sosyal gelişmeye engel olmaksızın, çevre değerlerini ekonomik politikalar karşısında korumak, planlanan bir faaliyetin yol açabileceği bütün olumsuz çevresel etkilerin önceden tespit edilip, gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamaktır.

ÇED'in temel görevi, projelerle ve gelişmelerle ilgili karar vericilerin daha bütünsel, yani karara etki edecek birden fazla faktörü göz önüne alır bir şekilde daha sağlıklı karar vermelerini sağlamak için, onlara projelerden kaynaklanabilecek çevresel etkileri net bir şekilde göstermektir.

ÇED, projelerle ilgili bütün ilgili tarafların bir araya geldiği görüş, kaygı ve önerilerini ortaya koyabildikleri demokratik ve şeffaf bir süreçtir. İlgili taraflar bu süreç içerisinde ortaya koydukları teknik bilgi ve görüşlerle projenin en optimal şekilde gelişimine katkı sağlarlar.

İyi işleyen bir ÇED sürecinin şeffaf tabiatı sayesinde, halka/diğer ilgili taraflara danışarak ve olabildiğince gerçekleştirilmesi istenen projeye ilişkin ve geniş çapta bilgi toplayarak, projenin uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek olası problemler, henüz projenin tasarım aşamasında çözülebilir veya hafifletilebilir. Bu yolla (bazen öngörülen) problemlerin pek çoğu, fiili uygulama başlamadan çözülmeye çalışılır ve böylelikle maliyetli zaman kaybı önlenmiş olur.

Önerilen projeye getirilen çeşitli alternatiflerin ÇED çalışması kapsamında incelenmesi, çevresel faydaları artırırken, proje sahibinin maliyetlerini azaltabilecek başka seçenekler de sunabilir. Halkın katılım süreci sayesinde, ilgili taraflar, proje sahibi ve kamu kurum kuruluşları arasında güven duygusu oluşturur ve katılımcı tabiatı sayesinde de ÇED süreci, o ülkenin genel demokratik sürecine katkıda bulunur.

1. Çevresel etki değerlendirme (ÇED) çalışmalarının faydaları neler olabilir?

2. Çevresel etki değerlendirme sürecinde hangi unsurlara dikkat edilmelidir?

3. Bulunduğunuz yerleşmeye organize sanayi bölgesi kurulması gerekirse hangi unsurlara dikkat edilmesi gerekir?

1. Aşağıda verilenlerden hangisi coğrafi bakış açısı kazanmış bir kişinin yapacağı davranışlardan biri değildir?
- A) Su kaynaklarını israf etmeden kullanır.
 B) Enerji üretiminde fosil yakıtların kullanımını destekler.
 C) Çöplerini sınıflandırarak geri dönüşüm kutularına atar.
 D) Gündüz evde ya da okulda ışıkları kapatarak güneş enerjisinden yararlanır.
 E) Alışverişlerinde tüketebileceği kadar gıda maddesi satın alır.

2. Türkiye'ye yatırım yapmak isteyen bir şirket, yer şekillerinin sade olduğu yerlere tesislerini kurmak için coğrafi bakış açısına sahip uzmanlardan yardım almıştır.

Buna göre uzmanlar haritada numaralandırılmış alanlardan hangilerine tesislerin kurulmasını önermelidir?

- A) I ve II B) I ve III C) III ve IV
 D) III ve V E) IV ve V

3. Coğrafya, belirli prensiplere bağlı olarak doğa ile beşeri olaylar arasındaki ilişkiyi inceler.

Bu incelemeler sırasında coğrafya;

- I. nedensellik,
 II. karşılıklı ilişki,
 III. dağılışı

ilkelerinden hangilerine bağlı kalır?

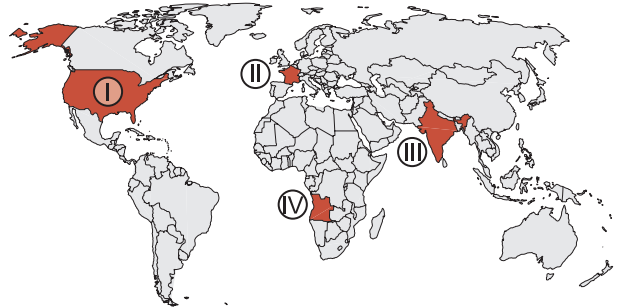
- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
 D) II ve III E) I, II ve III

4. I. Amazon Havzası'nda bitki ve hayvan çeşitliliğinin fazla olması
 II. Yağışın az olduğu karaların iç kesimlerinde tahıl tarımının yapılması
 III. Kar yağışının fazla olduğu Norveç'te evlerin dik çatılı yapılması
 IV. Sanayi faaliyetlerinin yoğun olduğu Çin'in doğusunda hava kirliliğinin artması

Yukarıda verilen durumlardan hangilerinde doğal ortamın insan yaşamına etkisi daha fazladır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
 D) II ve IV E) III ve IV

- 4K 5. Bilgi birikiminin fazla ve teknolojinin geliştiği ülke ya da bölgelerde insanların yaşadığı coğrafi özellikler üzerindeki bilgisi daha fazladır. Bu sayede gelişmiş ülkelerde doğal koşulların insan yaşamına etkisi daha az hissedilir.

Buna göre haritada numaralandırılmış ülkelerden hangilerinde doğal koşulların insan yaşamı üzerindeki etkisi daha azdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
 D) II ve IV E) III ve IV

6.

BİLGİ KÖŞESİ

Mponeng Altın Madeni

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde bulunan ve dünyanın en derin madeni olan Mponeng altın madeninin derinliği, Ankara'da bulunan ve yüksekliği 132 metre olan Atakule'nin 32 katıdır. Mponeng altın madeninde, yerin 3,4 km altına kadar altın çıkarma çalışması yapılıyor. Maden ise 4 km'den daha derine iniyor. Madene inerken madencilerin koruyucu giysiler ve acil durum solunum ekipmanı ile donatılmış elbiseler giymesi gerekmektedir. Mponeng madenin tartışmasız dünyadaki en tuhaf iş yolculuğuna sahne olduğunu söyleyebiliriz. İşe gitmek için 90 dakikalık bir asansör yolculuğu yapmanız gerekmektedir. Mponeng maden kuyuları o kadar derin ki, artan derinlik artan sıcaklıklar anlamına geldiği için gezegenin jeotermal gradyanı bir sorun hâline geliyor. Kaya sıcaklığı, Dünya'nın derinliklerinde 60°C'ye yükselebilir, bu da insanların dayanabileceği sıcaklığın çok üzerindedir. Bu sorun, insanlara gezegenin erimiş çekirdeğine rağmen dünyanın en derin madenini işlenebilir bir sıcaklıkta tutan soğutma mekanizmaları konusunda yaratıcı olmalarını gerektiriyor.

Bilgi köşesinde söz edilen ekonomik faaliyetlerle ilgili;

- I. İnsanlar litosfere müdahale ederek değişimlere yol açmıştır.
- II. Altın madeni sadece Güney Afrika Cumhuriyeti'nde çıkarılır.
- III. Maden çıkarımının devamı bilim ve teknolojinin gelişmesine neden olmaktadır.
- IV. Madende çalışan insanlar ekonomik yönden daha zengindir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

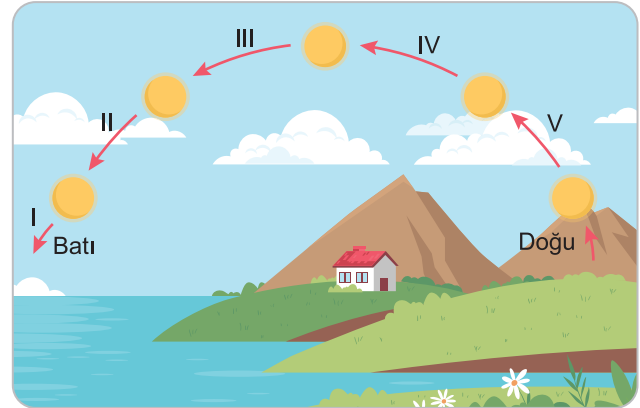
7. Mete Bey aşağıda verilen konular hakkında araştırma yapacaktır.

- Yeryüzündeki sıradağların uzanışı
- Türkiye'deki volkanik dağların dağılışı
- Türkiye'deki platoların oluşumu
- Yeryüzündeki engebeli bölgeler

Buna göre Mete Bey aşağıda verilen bilim dallarından hangisinden daha fazla faydalanmalıdır?

- A) Jeomorfoloji B) Klimatoloji C) Hidrografiya
D) Biyocoğrafya E) Yerleşme coğrafyası

8. Doktorlar özellikle yaz aylarında Güneş ışınlarından ve yüksek sıcaklıktan çabuk etkilenen küçük çocukların, hamilelerin, kronik hastaların günün en sıcak saatlerinde dışarı çıkmamaları için sürekli uyarılar yapmaktadır.

Buna göre görselde verilen zaman dilimlerinden hangisinde sözü edilen kişilerin dışarı çıkmaması daha uygun olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. (I) Nil nehri, 6.650 km uzunluğundadır ve dünyanın en uzun nehridir. (II) Nil, kaynağını Victoria Gölü'nden alır. (III) Sudan ve Etiyopya'dan geçerek, Mısır topraklarından Akdeniz'e dökülür. (IV) Denize döküldüğü yerde Nil deltasını oluşturur. (V) Delta üzerinde verimli topraklar yer aldığından sulcu tarım gelişmiştir.

Nil ile ilgili verilen ifadelerden hangisinde doğal ortamın insan yaşamı üzerine etkisinden söz edilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. SINIF COĞRAFYA YAZILI SINAVI - 1

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

Puan:

1.

Gümüşhane kent merkezine 50 kilometre uzaklıkta, deniz seviyesinden 2140 metre yükseklikte olan, manzarasıyla ilgi çeken Taşköprü Yaylası'ndaki Dipsiz Göl'de, 'define' söylentisi üzerine ismi açıklanmayan 2 kişi, kazı için başvuruda bulundu. Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün olumlu görüşleri üzerine Gümüşhane Müze Müdürlüğü'nce ilgili kişilere define arama ruhsatı verildi. Bölgede, 6 Kasım 2019 tarihinde jandarma yetkililerinin eşlik ettiği kazıda suyu tahliye edilen göl alanı, iş makineleri ile kazıldı. Jandarma ekipleri, kazı alanına kimsenin yaklaşmasına izin vermedi. Kaynağı ve akarı olmayan Dipsiz Göl'de, 4 gün sürdürülen kazı çalışmaları, define bulunamayınca sonlandırıldı. Buzul Çağı'ndan kalma, 12 bin yıllık Dipsiz Göl'de tamamlanan kazı çalışmalarının ardından ekipler alandan ayrıldı. Yol seviyesi ile birleştirilen göl alanı taş ve toprak yığını haline döndü.

a) Dipsiz Göl'de define aranmasına izin verilmemesi için neler yapılması gerekirdi? Yazınız.

b) Suyu boşaltılan Dipsiz Göl'ün kuruması ile ortaya çıkan sonuçlar ne olabilir? İki tane örnek yazınız.

c) Dipsiz Göl'ün tekrar eski hâline gelmesi için neler yapılabilir? Yazınız.

2. Coğrafi bakış açısına sahip olan bireyin özelliklerinden beş tanesini yazınız.

3. Bulunduğunuz yerleşim alanına büyük bir organize sanayi tesisi kurmak istiyorsanız hangi özelliklere dikkat etmeniz gerekir? Dikkat etmeniz gereken özelliklerden beş tanesini yazınız.

Bu ünite neler öğreneceğiz?

- CBS ve uzaktan algılamaya yönelik uygulama alanlarını
- CBS ve uzaktan algılamaların kullanım alanlarının sınıflandırılmasını
- Mekânsal verilerin haritalara aktarılmasında kullanılan vektör veri yapısının harita oluşturma yoluyla kazandırılabilmesini
- Harita elemanlarını kullanarak haritalardan yararlanmayı
- Coğrafi koordinat sisteminde yer alan paralel, meridyen, enlem ve boylamları dijital haritalarda kullanmayı
- Farklı yer, yön ve zaman durumlarına göre çözümler üretmeyi

Ünite Konu Başlıkları

- Coğrafi bilgi sistemleri (CBS) ve uzaktan algılamanın uygulama alanları
- Mekansal verilerin haritalara aktarılması

Köprü Kurma

- Oluşturacağı haritanın amacını belirler.
- Oluşturacağı harita için gerekli olan yöntem ve araç gereçleri kullanır.
- Oluşturacağı haritaya ekleyeceği verileri toplar.
- Oluşturacağı haritanın türünü belirler.
- Verileri haritaya işler ve haritanın bileşenlerini oluşturur.
- Oluşturduğu haritayı amacına uygun biçimde kullanır.
- Oluşturduğu haritayı ihtiyaç duyduğunda tekrar kullanır.
- Günlük hayatta haritaların hangi alanlarda kullanılacağı öğrenilir.
- Cep telefonu, bilgisayar ya da tabletlerden yararlanarak yer ve yön bulma öğrenilir.
- Haritaların bileşenlerinden nasıl faydalanması gerektiği anlaşılır.
- Bilgi teknolojilerinin zamana ve mekana göre kullanımı öğrenilir.

1. Uzaktan algılama ile bilgi toplamak ve iletişim hizmetleri için Dünya yörüngesine uydular yerleştirilmiştir. Uydular, görünür dalga boyunun yanında insan duyularının algılayamayacağı kızılötesi ve morötesi ışınları algılama sistemleriyle donatılmıştır. Uzaydaki gözlem araçları olan uydulardan Dünya'nın her yerine ait yüksek çözünürlükte ve milimetrik hassasiyetteki görüntüler hızlı bir şekilde alınabilmektedir

Aşağıdakilerden hangisini bu sistemler ile belirlemek günümüz koşullarında yeterli değildir?

- A) Atmosfer kirliliği
B) Depremlerin oluş saati
C) İklim değişikliği
D) Deniz seviyesi değişimleri
E) Arazi kullanımı

2.

CBS, uzaktan algılama, GPS gibi mekansal bilgi teknolojileri haritada numaralandırılan alanlardan hangisinde daha az gelişmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdakilerden hangisi CBS'nin (coğrafi bilgi sistemleri) hazırlanmasındaki ana amaçlardan biri değildir?**

- A) Veri tabanı oluşturmak
B) Analiz sonuçlarını ve doğruluğunu belirlemek
C) Ekonomik yönden çok kazanç sağlamak
D) Uygun donanım, yöntem ve uygulamanın yapılmasını belirlemek
E) Proje amaç ve hedeflerini belirlemek

4. İnşaat mühendisi Mete Bey CBS (coğrafi bilgi sistemleri) kullanarak yeni yapılacak olan baraj için aşağıda verilen coğrafi unsurları kullanarak harita yapacaktır.

- ☐ Yağış
☐ Sıcaklık
☐ Tarihi eserler
☐ Eğitim
☐ Tarım alanları

Buna göre Mete Bey bu unsurlardan hangilerini işaretlemelidir?

- A) ☒ ☒ ☒ ☐ ☐
B) ☐ ☒ ☐ ☒ ☒
C) ☒ ☒ ☐ ☒ ☐
D) ☒ ☒ ☐ ☒ ☒
E) ☒ ☒ ☒ ☒ ☒

5. Bir telefon şirketi tarafından dağlık bir arazide baz istasyonu anteni kurmak için görünürlüğü açık olan yerler tespit edilecektir.

Bu durum için aşağıdaki unsurlardan hangisine daha fazla dikkat edilmelidir?

- A) Hâkim rüzgâr yönüne
B) Akarsu drenaj ağına
C) Sıcaklık değerlerine
D) Yükselti değerlerine
E) Jeolojik yapıya

6.

BİLGİ KÖŞESİ

11 Nisan'da Gelen Kar Tatili

Tatil haberini duyuran Ankara Valisi Vasip Şahin sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada şu ifadelere yer verdi:

"Yapılan son meteorolojik değerlendirmelere göre; ilimizde yarın (Cuma) ilk saatlerden itibaren başlayacak kar yağışının öğle saatlerine kadar etkili olması, yer yer 15 cm'ye kadar kar örtüsü bırakması ve ayrıca kuvvetli rüzgâr ve fırtına (40 ilâ 60 km/h) beklendiğinden, yaşanabilecek olumsuz şartlardan evlatlarımızın etkilenmemeleri ve mağdur olmamaları için Valiliğimize bağlı, özel ve kamu her derecedeki eğitim-öğretim kurumlarıyla kurslarda eğitime, İl genelinde 1 gün ara verilmiştir. 10 yaş ve altı çocuğu bulunan kadın kamu görevlileri ile hamile ve engelli kamu görevlileri idari izinli sayılacaktır."

10 Nisan Perşembe günü öğrenciler ve aileler haberlerde gördükleri yukarıdaki mesaj ile büyük şaşkınlık yaşadı. Tüm kış boyunca kar yağsa da okullar tatil olsa diyen öğrencilerin kar yağışının henüz başlamaması ve tarihin 10 Nisan olması nedeni ile inanması çok zor oldu. Ancak 11 Nisan sabahında Ankara bembeyaz bir güne uyandı ve yüksek kesimlerde kar kalınlığı 15 cm'nin üzerine çıktı. Hava sıcaklığının öğleden sonra çok düşmesine bağlı olarak şehir genelinde buzlanmalar meydana geldi. Beklenmeyen kar tatili yapılmasının aslında ne kadar da yerinde olduğu halk tarafından takdir edildi.

Bilgi köşesinde sözü edilen meteorolojik durumun tespit edilmesi ile ilgili olarak,

- I. Uydu görüntüleri kullanılmıştır.
- II. Halk takviminden yararlanılmıştır.
- III. Hava kütlelerinin hareket yönü ve hızı takip edilmiştir.

yargılarından hangileri doğrudur?

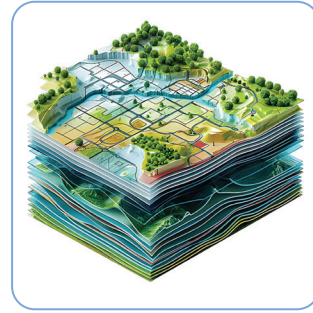
- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

7. Vektör veri formatında mekâna ait konumu belirlenmiş (x, y koordinat değerleri) verilerin sistemde nokta (point), çizgi (line) ve alan (polygon) özellik tipinde temsil edilmesidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin nokta özellik tipinde temsil edilmesi beklenir?

- A) Baraj B) Zirve C) Nehir
D) Fay hattı E) Yol

8. Aşağıda CBS (coğrafi bilgi sistemleri) ortamında hazırlanan bir harita gösterilmiştir.

Bu harita ile ilgili olarak,

- I. Coğrafi veriler nokta, çizgi ve alan olarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.
- II. Veriler mekansal ortam ile ilişkilendirilir.
- III. Elde edilen haritalardan faydalanarak mekân ile ilgili analizler yapılır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

9. Seyhan bulunduğu bölgede yer alan baraj, akarsu ve artezyen kaynaklarından oluşan hidrografik unsurları bilgisayar ortamına aktaracaktır.

Buna göre Seyhan bu unsurları bilgisayar ortamına aktarırken kullanacağı işaretler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	Baraj	Akarsu	Artezyen Kaynak
A)	Çizgi	Nokta	Alan
B)	Alan	Çizgi	Nokta
C)	Nokta	Çizgi	Alan
D)	Çizgi	Alan	Nokta
E)	Alan	Nokta	Çizgi

10. SINIF COĞRAFYA YAZILI SINAVI - 2

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

Puan:

1. Coğrafi bilgi sistemlerinin tanımını yapınız.

2. Coğrafi bilgi sistemlerinin bileşenlerini yazınız.

3. Uzaktan algılama yöntemleri ile haritalar oluşturulurken nelerden faydalanılır? 3 tane örnek yazınız.

4. Uzaktan algılama yöntemleri hangi alanlarda kullanılabilir? Beş tane kullanım alanı yazınız.

5. GPS (Küresel konumlandırma sistemleri) sayesinde yaban hayatı nasıl korunabilir? Açıklayınız.

6. Navigasyon kullanımının faydaları neler olabilir? 3 tane örnek yazınız.

Bu ünite neler öğreneceğiz?

- Yer kürenin tektonik yapısını ve özelliklerini
- Jeolojik devirleri ve Türkiye'nin jeolojik zamanlar içindeki değişimini
- Levha hareketlerinin (epirojenez, orojenez, volkanizma ve deprem) yer şekillerinin oluşumuna etkisini
- Türkiye'nin ana yer şekillerini ve bu yer şekillerinin oluşum süreçlerini
- Kayaçların çözülmesini, toprak ve kütle hareketlerini (erozyon, heyelan, kaya düşmesi vs.)
- Kayaçların çözülmesini ve (akarsu, rüzgâr, yer altı suları, buzul ve dalga) oluşturduğu yer şekillerini
- Yer şekillerinin insan yaşamı üzerine etkilerini
- Yer şekillerinden yararlanmayı

Ünite Konu Başlıkları

- Yer kürenin tektonik yapısı
- Levha hareketlerinin yer şekillerine (epirojenez ve orojenez) etkisi
- Levha hareketlerinin yer şekillerine (volkanizma ve deprem) etkisi
- Türkiye'nin tektonik yapısı
- Jeolojik devirler
- Türkiye'nin Jeolojik Gelişimi ve Tektonik Süreçleri
- Kayaçlar
- İklim ve kayaç yapısının aşınma ve çözünme süreçlerine etkisi
- Aşınma ve birikim süreçlerinde suyun etkisi - Akarsuların oluşturduğu yer şekilleri
- Aşınma ve birikim süreçlerinde suyun etkisi - Karstik şekiller
- Aşınma ve birikim süreçlerinde suyun etkisi - Dalga ve akıntıların oluşturduğu yer şekilleri
- Aşınma ve birikim süreçlerinde suyun etkisi - Kıyı tipleri
- Aşınma ve birikim süreçlerinde suyun etkisi - Buzulların oluşturduğu yer şekilleri
- Rüzgârların oluşturduğu yer şekilleri
- Türkiye'nin ana yer şekilleri

Köprü Kurma

- Dağların ve yüksek arazilerin, insanların yerleşim yeri seçimini, tarım faaliyetlerini ve ulaşımı nasıl etkilediği öğrenilir.
- Verimli topraklara sahip ova ve düz alanların, tarım için çok elverişli olduğu ve bunların doğru kullanımı öğrenilir.
- Akarsuların çevresindeki yer şekilleri, tarım, ticaret ve ulaşım gibi faaliyetler üzerindeki etkilerinin kavranması sağlanır.
- Kıyı bölgelerinin denizcilik, balıkçılık ve turizm gibi faaliyetler için önemi fark edilir.
- Kıyılar ve deniz seviyesindeki değişimler öğrenilir. Buna bağlı olarak iklim değişikliği ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi güncel sorunlarla bağlantısı kurulur.
- Volkanik ve sismik aktivitelerin yer şekillerini değiştiren önemli etmenler olduğu öğrenilir. Bu tür doğa olaylarının, yerleşim yerlerinin güvenliği üzerindeki etkileri ve insanların bu riskleri minimize etmek için yapması gereken çalışmalar öğrenilir.
- Erozyon, heyelan, kaya düşmesi gibi afet özelliği gösteren coğrafi olayların oluşum nedenleri öğrenilir ve bu olayların oluşumuna neden olan durumlara önlem alınması bilincine sahip olunur.

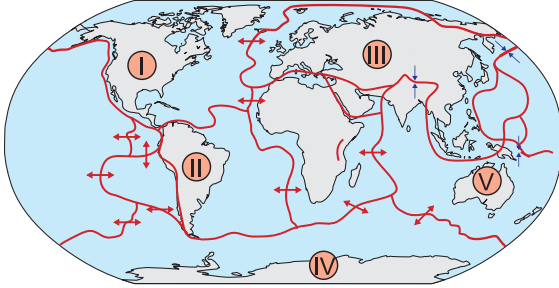

1. Levhalar hareket yönlerine göre üçe ayrılır. Bunlar;
- yanal atımlı levhalar,
 - yaklaşan levhalar,
 - uzaklaşan levhalardır.

Buna göre aşağıdaki levhalardan hangisi uzaklaşan levhalara örnektir?

- Hint Levhası - Avrasya Levhası
- Büyük Okyanus Levhası - Avrasya Levhası
- Güney Amerika Levhası - Afrika Levhası
- Nazka Levhası - Güney Amerika Levhası
- Kuzey Amerika Levhası - Büyük Okyanus Levhası

2. Aşağıdaki haritada yer kabuğunu oluşturan levhalar gösterilmiştir.

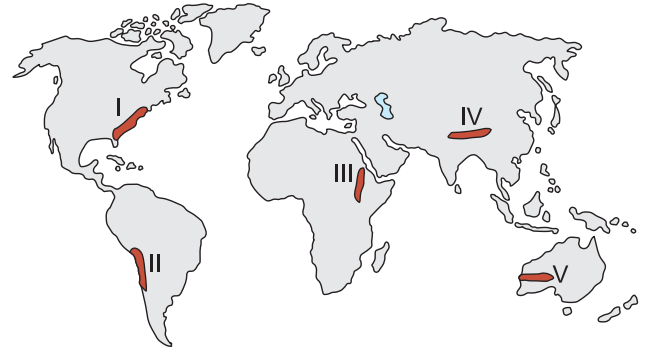
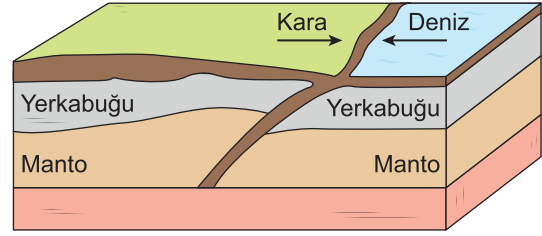
Buna göre haritada numaralandırılmış levhalardan hangisi aşağıda yanlış eşleştirilmiştir?

- I - Kuzey Amerika
- II - Güney Amerika
- III - Avrasya
- IV - Afrika
- V - Hint - Avustralya

4. Aşağıda verilen bilim insanlarından hangisi kıtaların kayması teorisini geliştirmiştir?

- Stephen Hawking
- Alfred Wegener
- Georges Lemaitre
- Alexander Friedmann
- Aleksander von Humboldt

5.

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisi görselde verilen levha hareketinin yaşandığı bölgelerden biridir?

- I
- II
- III
- IV
- V

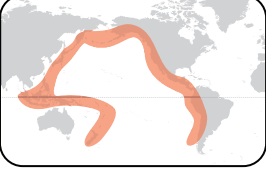
6. Yeryüzünü oluşturan levhaların hareketleri sonucunda bazı yerlerde farklı yer şekilleri ortaya çıkmıştır.

Buna göre levha hareketleri sonucunda ortaya çıkan durum ve bu durumun meydana getirdiği yer şekli aşağıdakilerden hangisinde yanlış verilmiştir?

- İki kıtasal levhanın çarpışmasıyla sıra dağlar oluşur: Himalaya Dağları gibi
- İki kıtasal levhanın ayrılmasıyla rift vadisi oluşur: Doğu Afrika Grabeni gibi
- Kıtasal ve denizel levhanın çarpışmasıyla kıtasal levhada dağlar oluşur: And Dağları gibi
- İki denizel levhanın ayrılması ile volkanik adalar oluşur: Atlas Okyanusu ortası sırtları gibi
- İki levhanın yanal hareketine bağlı olarak derin deniz çukurları oluşur: Karayip Denizi gibi

7.

BİLGİ KÖŞESİ

Pasifik Ateş Çemberi
Pasifik Ateş Çemberi veya Pasifik Deprem Kuşağı, birçok volkanik patlamanın ve depremin meydana geldiği Pasifik Okyanusu kıyısının büyük bir kısmını ve etrafını içine alan bölgedir. Ateş Çemberi, yaklaşık 40.000 km (25.000 mil) uzunluğunda ve yaklaşık 500 km (310 mil) genişliğinde ve at nalına benzer şekilde bir kemerdir. Yeryüzündeki volkanik olayların yaklaşık %75'i bu kuşakta meydana gelmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bilgi köşesinde söz edilen kuşakta yer alan ülkelerden biri değildir?

- A) Japonya B) Endonezya C) Şili
D) ABD E) İzlanda

8. Aşağıda verilen levha hareketi ve oluşturduğu yer şekli eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Yaklaşan levha - Okyanus ortası sırtı
B) Yaklaşan levha - And Dağları
C) Yanal atımlı levha - San Andreas fayı
D) Uzaklaşan levha - Kızıldeniz
E) Yaklaşan levha - Himalayalar

9. Kıtaların Kayması Kuramı'na göre Süper Kıta olarak adlandırılan Pangea önce ikiye ayrılmıştır. Bu ayrılma sonucu kuzeyde I güneyde II adı verilen kıtalar oluşmuştur.

Buna göre paragrafta boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

	I	II
A)	Tethys	Panthalassa
B)	Laurasia	Gondwana
C)	Avrasya	Tethys
D)	Gondwana	Avrasya
E)	Tethys	Laurasia

10. Yer; yoğunluğu, sıcaklığı ve kalınlığı birbirinden farklı 3 katmandan oluşmaktadır. Yer kabuğu da bu katmanlardan biridir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu katmana ait özelliklerden biri değildir?

- A) Yoğunluğu ve kalınlığı en fazla olan katmandır.
B) Sial ve sima olmak üzere iki katmandan oluşur.
C) Sial, kıtasal kabuk olarak yer kabuğunun üst kısmında yer alır.
D) Sial'in yoğunluğu Sima'ya göre daha azdır.
E) Sial katmanı dağlık bölgelerde daha kalındır.

11. İki kıtasal levhanın birbirine yaklaştığı bölgelerde;

- I. okyanus ortası sırtları,
II. sıradağlar,
III. tektonik depremler,
IV. deniz veya göl

oluşumlarından hangilerinin görülmesi beklenir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

12. Levha sınırları ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Levha sınırları sıcak su kaynakları bakımından zengindir.
B) Levhaların hareket yönleri birbirinden farklıdır.
C) Levha hareketleri hissedilemeyecek kadar yavaş gerçekleşmektedir.
D) Levha sınırları her yerde kıta sınırları ile çakışmaktadır.
E) Yer kabuğu birbirinden farklı büyüklükteki çok sayıda levhadan oluşmaktadır.

Etkinlik-1

Dile Gelen Taşlar

Aşağıda görseli ve bazı özellikleri verilen taşların adını yazınız.

Nam-ı diğer volkan camı taşıyım. Yüzey kayaçları arasında yer alırım. Sert, kırılğan ve şekilsiz yapıya sahibimdir. Bu nedenle kırıldığım zaman keskin kenarlarım ortaya çıkar. Geçmişte beni kesici ve delici alet yapımında kullandılar. Ayrıca deneysel olarak cerrahi neşter bıçağı olarak da kullandım.

Kalkerin yüksek basınç ve sıcaklığa maruz kalarak metamorfizmaya uğraması sonucunda oluşum. Arkadaşlarım beni anlatırken çok sertsin derler. Her türlü acıya ve aşınmaya karşı dirençliyimdir. Bu nedenle geceleri mezarlıklarda bile hiç korkmadan kalabilirim. Ayrıca en sevdiğim yerlerden biri de mutfaklardır.

Bitki ve ağaç kalıntıların üst üste yığılmasıyla çökmesi ve milyonlarca yıllık bir süreç içerisinde karbonlaşması sonucu oluşurum. Düşük maliyetli bir fosil yakıt kaynağıyım. Türkiye'yi çok sevdiğim için Türkiye'nin her yerinde beni görebilirsiniz. İnsanlara bazen çok kızıyorum. Evlerini ısıtmak için beni yakıyorlar. Biraz canım acısa da çocukların sıcak bir yuvada olduğunu görmek acımı küllendiriyor.

Kristal yapıli minerallerden oluşan magmatik bir kayacıım. Magmanın yer altında soğuması sonucunda oluşurum. Övünmek gibi olmasın ısıya, darbeye, çizilmelere, asit gibi maddelere karşı çok dayanıklıyım. Bu nedenle insanlar beni, inşaat malzemesi olarak çok sık kullanır. Özellikle mutfak tezgahlarında, duvar ve yer kaplamalarında, banyodaki lavabolarda, dış cephe kaplamalarında, anıt ve heykel yapımlarında, bahçe taşlarında, masa ve sehpalarda oldukça sık kullanılırım.

Bana Halit de diyebilirsiniz. Aslen Çankırı'yım. Akrabalarımın bir kısmı Kars (Kağızman), Iğdır (Tuzluca), Nevşehir (Gülşehir ve Tuzköy), Yozgat (Yerköy ve Sekili) ve Erzurum'da (Oltu) ikamet eder. Ağzının tadını bilen ya da sağlığını düşünenler sofralarından beni eksik etmez. Beni kullanmayanlar yemeğin tadını alamaz. Beni çok kullanmak isteyenlere sinirlenirim yemeğini zehir ederim.

Nam-ı diğer kireçtaşı derler bana. Kimyasal tortul taş olmakla övünürüm. Suyu görünceye kadar çok sert ve dayanıklıyım. Ancak suya dokunduğum zaman kimyam değişiyor. Resmen eriyorum. Sonra karstik araziye dönüşüyorum. Beni görmek isteyenler Akdeniz kıyılarına gelebilir.

Volkanik kaya kütlelerinden biriyim. Beni siyah renkte ve kesif yığınlar halinde görürsünüz. Doğada kütle, damar ve akıntı halinde bulunurum. Başlıca özelliklerimden birisi, altıgen prizmalar biçiminde, büyük sütunlar halinde olmamdır. Sütun gibi olmamda, magma akıntılarının soğuyup büzülmesi etkilidir. Sert ve dayanıklı bir taş olduğum için kaldırım, yapı taşı, demir yolu, köprü malzemesi olarak kullanılırım.

Genellikle çakıl ve iri kumların doğal çimento ile birleşmesi sonucu oluşurum. Deniz kıyısı ve akarsu yataklarında tabakalı bir şekilde bulunurum. Döşeme ve iç cephe kaplamasında kullanılmaktayım.

Etkinlik-2

Aşağıda verilen yer şekillerinin oluşumunda etkili olan kayaçları yazınız.

Tor topoğrafyası

Peribacısı

Traverten

Etkinlik-3

Aşağıdaki soruları görsele göre cevaplandırınız.

Görsele verile kütle hareketinin ortaya çıkmasının nedenleri neler olabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız ve bulduğunuz sonuçları yazınız.

Görseledeki kütle hareketi Türkiye’de hangi illerde görülür?

Görseledeki kütle hareketi Türkiye’de hangi mevsimde daha fazla görülür? Bu durumun nedeni ne olabilir?

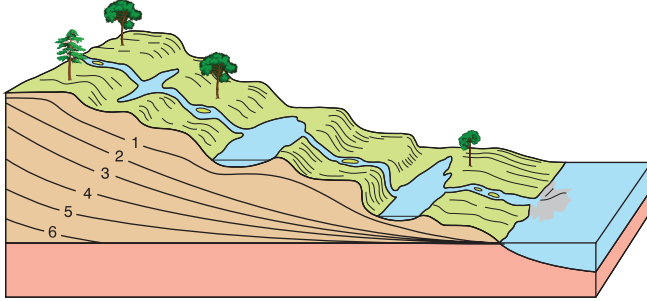

1. Aşağıda akarsularla ilgili bazı kavramlara ait açıklamalar verilmiştir.
- Bir akarsuyun doğduğu başlangıç kısmını ifade eder.
 - Akarsuyun denize veya göle döküldüğü yere denir.
 - Kaynakla ağız arasında uzanan, akarsuyun içinde aktığı çukurluğa denir.
 - Akarsuların kolları ile birlikte sularını topladığı alanın tamamına verilen addır.

Buna göre hangi kavrama ait bir açıklama verilmemiştir?

- A) Debi B) Havza C) Kaynak
D) Ağız E) Yatak

2. Akarsular aşındırmayı derine, yana ve geriye doğru yaparak araziye taban seviyesine kadar indirir. Taban seviyesine ulaşan akarsu denge profiline ulaşmıştır. Aşağıdaki şekilde denge profiline ulaşan bir akarsuyun aşamaları verilmiştir.

Görselde verilen 6 numaralı profilde akan akarsu ile ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Hidroelektrik enerji potansiyeli artmıştır.
B) Aşındırma gücü azalmıştır.
C) Yatak içinde biriktirme yapmaya başlamıştır.
D) Tabanlı vadide akar.
E) Vadi tabanı genişlemiştir.

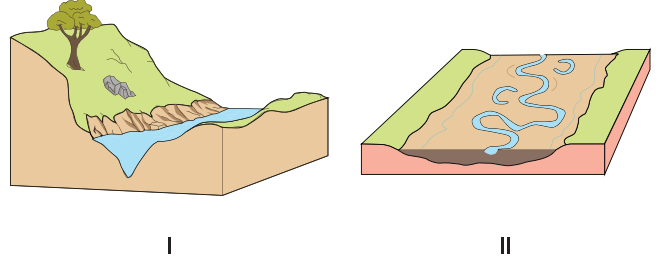
3. Aşağıda verilen akarsu aşınım şekillerinden hangisinin oluşumunda iç kuvvetler de etkilidir?

- A) Kırgıbayır B) Dev kazanı
C) Peribacaları D) Peneplen
E) Delta

4. Aşağıda verilen akarsulardan hangisinin aşındırma gücü daha azdır?

- A) Çoruh B) Fırat C) Kura
D) Aras E) Gediz

5. Aşağıda iki farklı akarsuya ait kesitler verilmiştir.

Bu akarsular için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) I. akarsuyun rejimi daha düzenlidir.
B) II. akarsuda aşındırma faaliyeti sona ermiştir.
C) I. akarsu ulaşım için elverişlidir.
D) II. akarsuyun debisi daha yüksektir.
E) II. akarsuda yatak eğimi daha azdır.

6. Aşağıda verilen yer şekillerinden hangisi akarsuların akış hızının azaldığı yerlerde görülür?

- A) Çentik vadi B) Dev kazanı
C) Peribacası D) Irmak adası
E) Kırgıbayır

7. Aşağıda verilen akarsu aşınım şekillerinden hangisinin oluşumu diğerlerine göre daha uzun zamanda gerçekleşir?

- A) Dev kazanı B) Peneplen C) Plato
D) Kırgıbayır E) Çentik vadi

8.

BİLGİ KÖŞESİ

**Perşembe Yaylası
(Aybastı - Ordu)**

Bu dünyada görmeniz gereken yerlerden biri Ordu'nun Aybastı İlçesi'nde yer alan Perşembe Yaylası'dır. Perşembe Yaylası bölgenin en önemli turistik yerlerinden bir tanesi olup ilçe merkezine 17 km uzaklıktadır. Yaylaya ilk gelen Türkler burayı hayallerindeki Ötüken'e benzetmiştir. Yayladaki en ilginç şekillerden biri de görselde verilen akarsulardır. Akarsu, Perşembe Yaylası'nı terk etmemek için bir sağa bir sola dönerek akmaktadır. İlkbaharda karların erimeye başlamasıyla hayatın ve canlılığın başladığı Perşembe Yaylası'nda mevsimin ilk karının yağmasına kadar hayat devam eder. Yeşille kaplı olan yaylanın merkezinde şehir türü bir yapılanma vardır. Yaz aylarında koyunları ile birlikte şenlenen yaylada en az bir gece kalıp dinlenin ve berrak sularından için.

Buna göre Perşembe Yaylası ile ilgili,

- I. Akarsuyun akış hızı azalmıştır.
- II. Küçükbaş hayvancılık faaliyetleri yapılır.
- III. Akarsular menderes çizerek akar.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

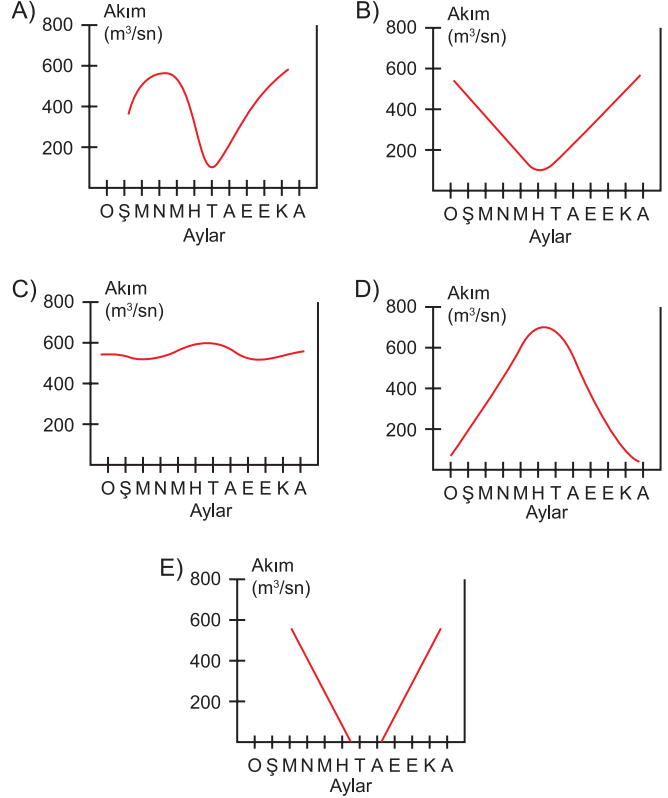
9. Akarsular tarafından derince yarılmış olan yüksek düzlüklere ---- denir.

Açıklamada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi uygun olur?

- A) delta B) plato C) dağ içi ovası
D) peneplen E) taraça

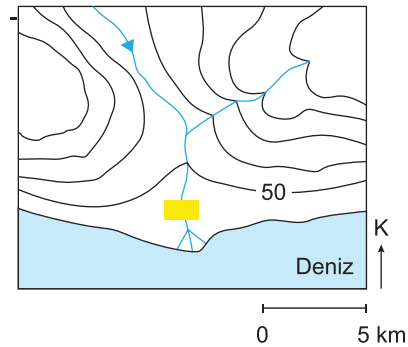
10. Aşağıda jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri benzer olan beş farklı bölgeye ait akarsuların akım grafikleri verilmiştir.

Bu akarsulardan hangisinin taşımacılık için daha elverişli olduğu söylenebilir?

4K

11. Aşağıda bir bölgeye ait topoğrafya haritası verilmiştir.

Haritada işaretli bölgede aşağıdaki akarsu şekillerinden hangisinin oluşması beklenir?

- A) Seki B) Peribacaları C) Irmak adası
D) Dev kazanı E) Asimetrik vadi

1. I. İklim koşulları
II. Dağların uzanış doğrultusu
III. Gelgit genişliği

Yukarıda verilenlerden hangileri kıyıların şekillenmesinde etkilidir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

Haritada numaralandırılmış alanlardan hangilerinde kıta sahanlığı dar olduğu için kıyıda delta oluşumu zordur?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

4. Aşağıda verilenlerden hangisinde dalmaçya tipi kıyılar görülür?

- A) Rize ve Trabzon arasındaki kıyılarda
B) Samsun ve Sinop arasındaki kıyılarda
C) Çanakkale ve İzmir arasındaki kıyılarda
D) Kaş ve Finike arasındaki kıyılarda
E) Adana ve İskenderun arasındaki kıyılarda

5.

Haritada boyanarak gösterilen alanlarda görülen kıyı tipi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dalmaçya B) Ria C) Fiyort
D) Haliç E) Boyuna

3. Boyuna kıyı tipine sahip bir bölge için aşağıdaki ifadelerden hangisi söylenemez?

- A) Kıyıda koy, körfez ve yarımada azdır.
B) Kıyı ile iç kesimler arasındaki ulaşım zordur.
C) Dalga ve akıntıların oluşturduğu birikim şekilleri yaygındır.
D) Denizel etki iç kesimlere kadar sokulamaz.
E) Dağlar kıyı çizgisine paralel uzanır.

6. Akdeniz kıyılarında, Akdeniz iklimi kıyıdan itibaren en fazla 70-80 km içeri sokulurken; Ege kıyılarında yaklaşık 150-200 km kadar içeri sokulmaktadır.

İki kıyı arasındaki bu farklılığın nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dağların yükseltisinin farklı olması
B) Kıyı şeridi uzunluğunun farklı olması
C) Arazi yapısının farklı olması
D) Dağların kıyı çizgisine uzanış doğrultusunun farklı olması
E) Bitki örtüsünün iç kesimlere kadar sokulamaması

7.

BİLGİ KÖŞESİ

Alternatif Tatil Ülkesi

Ülke turistler için görkemli fiyortlar ve doğa harikası kuzey ışıkları, trekking ve orman kamp alanları ile doğa ile iç içe bir tatil sunuyor. Ülkenin bulunduğu İskandinav

Yarımadası, muhteşem doğası ve yüksek yaşam standartları ile rüya gibi bir tatil destinasyonu! Dünya'da, en fazla fiyorta sahip ülkelerden biridir. Fiyort tipi kıyıların en güzel örneklerine sahip ülkede fiyortlar, 1200 metre derinliğe kadar ulaşmaktadır. Her yıl binlerce gezgin, buzul vadilerinin sular altında kalması ile oluşan kıyıları keşfetmek için yollara düşüyor. Guden Nehri, Scene Gölü, Bergen Balık Pazarı ve Fiyortlar görülmesi gereken yerler arasındadır. Geziniz sırasında yeryüzündeki en ilginç, en nadir ve en mistik doğa olaylarından biri olarak görülen kuzey ışıklarını da deneyimleyebiliyorsunuz.

Bilgi köşesinde özellikleri anlatılan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Portekiz B) Meksika C) Çin
D) Norveç E) Cezayir

8. Kendilerine Rafadan Tayfa diyen Hayri, Kâmil, Anıl ve Mert yaz tatilinde aşağıdaki haritada gösterilen rotada bisiklet turu yapmıştır.

Buna göre Rafadan Tayfa üyeleri aşağıdaki yer şekillerinden hangisini görmemiştir?

- A) Falez B) Delta ovası
C) Dalmaçyalı kıyılar D) Rialı kıyılar
E) Boyuna kıyı tipi

9. Ege kıyılarında dağların kıyı çizgisine uzanış doğrultusu;

- I. koy ve körfez sayısı,
II. falez oluşumu,
III. delta oluşumu

oluşumlarından hangilerini arttırmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

10. Aşağıdaki tabloda bazı kıyı tipleri ve görüldüğü ülkeler eşleştirilmiştir.

Kıyı Tipi	İsveç	Ukrayna	Libya	İngiltere	Şili
Boyuna					X
Haliç				X	
Fiyort			X		
Limanlı		X			
Skyer	X				

Buna göre hangi kıyının eşleştirilmesinde hata yapılmıştır?

- A) Boyuna B) Haliç C) Fiyort
D) Limanlı E) Skyer

11. Marmara Denizi'nin kuzeyinde yer alan Büyükçekmece ve Küçük Çekmece gölleri çevresinde görülen kıyı tipi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Limanlı B) Boyuna C) Enine
D) Dalmaçya E) Ria

Etkinlik-1

Aşağıdaki haritada numaralandırılmış kıvrım dağlarının adlarını yazınız.

1	
2	
3	
4	
5	
6	

7	
8	
9	
10	
11	
12	

13	
14	
15	
16	
17	
18	

Etkinlik-2

Aşağıdaki haritada numaralandırılmış kırıklı dağların adlarını yazınız.

1	
2	
3	

4	
5	
6	

7	
---	--

Etkinlik-3

Aşağıdaki haritada numaralandırılmış platoların adlarını yazınız.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

Etkinlik-4

Aşağıdaki haritada gösterilen delta ovalarının adlarını yazınız.

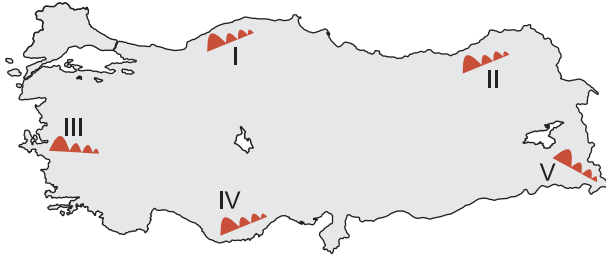

1. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin yeryüzü şekillerinin genel özelliklerinden biri değildir?

- A) Dağlar genellikle doğu-batı yönlü uzanır.
- B) Ortalama yükseltisi fazladır.
- C) Aktif volkanik dağlara sahiptir.
- D) Deprem riski yüksektir.
- E) Genel olarak Senozoyik'te oluşmuştur.

2. Aşağıdaki haritada bazı dağların bulunduğu yerler gösterilmiştir.

Buna göre bu dağlardan hangisinin oluşumu diğerlerinden farklıdır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3. I. Erciyes
II. Tendürek
III. Mentеше
IV. Yıldız

Yukarıda verilen dağlardan hangilerinin oluşumunda volkanizma etkilidir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

4. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizdeki platoların genel özellikleri arasında yer almaz?

- A) Platolarımızın tamamında yaz kuraklığı hâkimdir.
- B) Teke ve Taşeli Platoları karstik oluşumludur.
- C) Erzurum - Kars Platosunun oluşumunda volkanizma etkilidir.
- D) Çatalca ve Kocaeli Platoları'nın yükseltisi azdır.
- E) İç Anadolu'daki platolar yatay duruşlu platolarına örnektir.

5. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde yer alan ovalar polye özelliğine sahiptir?

- A) • Konya
• Karapınar
• Ereğli
- B) • Elmalı
• Korkuteli
• Muğla
- C) • Bafra
• Çarşamba
• Silifke
- D) • Harran
• Suruç
• Birecik
- E) • Yüksekova
• Pasinler
• Tosya

6. Antalya'nın batısından başlayıp İran'a doğru uzanan güneydeki sıra dağlarımızın genel adına "Toros Dağları" denir.

Bu sıradağlar içerisinde;

- I. Canik,
- II. Yunt,
- III. Bolkar,
- IV. Bey

dağlarından hangileri yer alır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

7.

Buna göre etkinlikte boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi yazılamaz?

- A) Çatalca – Kocaeli B) Erzurum – Kars
C) Cihanbeyli D) Taşeli
E) Bozok

8. Coğrafya dersinde Şakir Öğretmen, öğrencilerinden Türkiye'deki kıvrım, kırıklı ve volkanik dağlara sırasıyla birer örnek vermelerini istemiştir.

Öğrencilerden;

Necati: Kaçkar - Aydın - Ağrı

Tanju: Madra - Erciyes - Mantıke

Kadriye: Yıldız - Bolkar - Mercan

Canan: Hasan - Sultan - Emir

Necmi: Amanos - Madra - Yunt

şeklinde örnekler vermiştir.

Buna göre öğrencilerden hangisinin verdiği cevap doğrudur?

- A) Necati B) Tanju C) Kadriye
D) Canan E) Necmi

9. Türkiye'de plato alanlarının yoğunlaştığı bölgelerden biri de Güneydoğu Anadolu'dur. Bu bölgedeki platolar ---- ve ---- nehirleri ile kollarının aşındırması sonucunda oluşmuştur. Bu bölgedeki başlıca platolar Gaziantep, Adıyaman, Şanlıurfa ve Diyarbakır platolarıdır.

Buna göre parçadaki boş yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Fırat - Dicle
B) Seyhan - Ceyhan
C) Kızılırmak - Yeşilırmak
D) Aras - Kura
E) Çoruh – Sakarya

10.

Haritada numaralandırılan dağların hangilerinde yükselti fazla olduğu için buzul şekillerine rastlanır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

11. Türkiye'de akarsuların ve sel sularının taşıdıkları alüvyonların dağlar arasındaki çukur alanların üzerini örtmesiyle oluşmuş çok sayıda dağ içi ovası vardır.

Buna göre;

- I. Muş,
II. Yüksekova,
III. Bafra,
IV. Çarşamba

ovalarından hangileri açıklamadaki gibi bir oluşuma sahiptir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. SINIF COĞRAFYA YAZILI SINAVI - 6

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

Puan:

1. Buzul aşındırması ve biriktirmesi sonucu oluşan yer şekillerini yazınız.

2. Yer şekillerinin oluşumunda buzulların etkili olduğu ülkelere beş tane örnek veriniz.

I.	III.	V.
II.	IV.	

3. Türkiye’de buzulların oluşturduğu yer şekillerinin az olmasının sebebini yazınız.

4. Örtü buzulu, aysberg ve takke buzullarını açıklayınız. Bu buzulların görüldüğü yerlere örnek veriniz.

5. Yer şekillerinin oluşumunda rüzgârların etkili olduğu yerlerin genel özelliklerini yazınız ve yeryüzünde görüldüğü yerlere örnek veriniz.

6. Türkiye’de yer şekillerinin oluşumunda rüzgârların etkili olduğu yerleri yazınız.

7. Aşağıda verilen tabloyu doldurunuz.

Rüzgârların Oluşturduğu Yer Şekilleri	
Aşındırma Şekilleri	Biriktirme Şekilleri

Bu ünite neler öğreneceğiz?

- Yerleşmelerin kurulduğu yerlerin genel özelliklerini
- Yerleşmelerin yer seçiminde etkili olan doğal ve beşeri faktörleri
- Yerleşmelerin tarihsel süreç içerisindeki gelişimini
- Yerleşmelerin sınıflandırılmasını
- Dünya'da ve Türkiye'de yerleşme tipi örneklerini
- Şehir ve kırsal yerleşmelerini
- Fonksiyonlarına göre şehir yerleşmelerini
- Türkiye'deki kırsal yerleşmelerini

Ünite Konu Başlıkları

- Yerleşme yeri seçiminde ve yerleşmelerin gelişiminde etkili olan coğrafi faktörler
- Kırsal Yerleşmeler
- Şehirlerin fonksiyonları

Köprü Kurma

- İklim koşullarının, insanların barınma şekilleri ve yapı malzemeleri üzerindeki etkisi öğrenilir. Soğuk iklimlerde kalın duvarlı ve küçük pencereli evler tercih edilirken, sıcak iklimlerde geniş pencereli ve havalandırması iyi olan yapılar inşa edilmesi gibi günlük hayatla ilişki kurar.
- Doğal afetler ve yerleşim seçimi arasında ilişki kurar. Deprem, sel gibi doğal afet risklerinin, yerleşim yerlerinin seçiminde etkisini açıklar. Afet risk haritaları ve yerleşme haritalarını inceleyerek, güvenli bölgelerde yerleşim planlaması yapılabilir.
- Ekonomik faaliyetler ve yerleşim fonksiyonları arasında ilişki kurar. Yerleşmelerin ekonomik yapısı ile yaşam tarzı ve günlük faaliyetler arasında bağlantı kurar.
- Ulaşım ağlarının insanların günlük yaşamı üzerindeki etkisine örnek vererek açıklar. İyi planlanmış bir ulaşım sisteminin, iş, okul ve sosyal aktiviteler için harcanan zaman ile yaşam kalitesi üzerindeki etkisi öğrenilir.
- Tarihsel süreçlerde yerleşmelerin kurulması ve gelişmesi öğrenilir.
- Yerleşmelerin şehir ve kırsal yerleşmeleri olarak sınıflandırılması öğrenilir ve bu yerleşmelere örnekler verilir.
- Gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerdeki yerleşmeler karşılaştırılır.

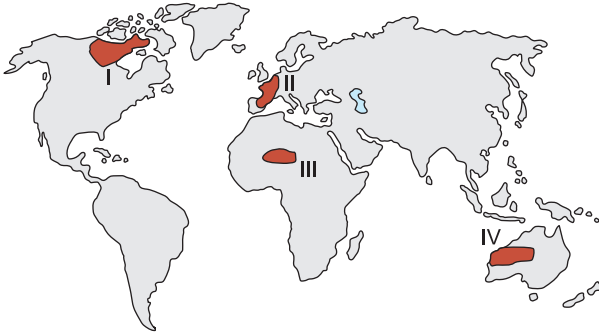

1. İnsanlar, beslenme ve barınma ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri, çeşitli ekonomik faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri iklim, bitki, toprak gibi özelliklerin uygun olduğu alanları ilk çağlardan beri mesken yaparak kullanmıştır.

Parçada coğrafyanın alt dallarından hangisine vurgu yapılmıştır?

- A) Tarım coğrafyası B) Tarihi coğrafya
C) Yerleşme coğrafyası D) Klimatoloji
E) Ekonomik coğrafya

2.

Haritada numaralandırılmış alanların hangilerinde yüksek sıcaklık ve kuraklık nedeni ile yerleşme daha azdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Yeryüzünde ilk yerleşim yerlerinin ortaya çıktığı alanların ortak özellikleri şunlardır;

- Su kaynaklarına yakındır.
- Ilıman iklim koşulları hâkimdir.
- Verimli topraklara sahiptir.
- Yer şekilleri sadedir.

Sadece bu bilgilere göre ilk yerleşmelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) İlk yerleşmelerin kurulmasında ana etmen doğal unsurlardır.
B) Yerleşmelerin kurulmasında sanayi etkilidir.
C) Madenleri kullanıncaya kadar insanlar büyük yerleşim yeri kuramamışlardır.
D) Ekvator çevresinde ilk yerleşmeler daha fazladır.
E) Geçmişteki kıtlık ve savaşlar insanların yerleşim yerlerinin sürekli değişmesine neden olmuştur.

4. Aşağıdakilerin hangisi Türkiye'de yerleşmelerin dağılışını daha az etkiler?

- A) Yer şekilleri B) İklim koşulları
C) Su kaynakları D) Bitki örtüsü
E) Toprak yapısı

5.

Haritada numaralanmış alanlardan hangilerinde sanayi faaliyetlerinin yoğun olmasından dolayı nüfus ve yerleşme fazladır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Aşağıda meskenlerin yapılması ile ilgili bazı özellikler verilmiştir.

- Aşırı kar yağışından dolayı İskandinavya'daki evlerin dik çatılı yapılması
- Erzurum-Kars çevresinde kış aylarının soğuk geçmesinden dolayı evlerin kalın duvarlı yapılması
- Eskimoların igloo adı verilen buzdan ev yapmaları

Bu özellikler meskenleri etkileyen faktörlerden hangisine örnek oluşturur?

- A) İklim koşulları
B) Su kaynakları
C) Bitki örtüsü
D) Toprak yapısı
E) Enerji kaynakları

7.

BİLGİ KÖŞESİ

Coober Pedy

Avustralya'nın güneyinde yer alan Adelaide Şehri'nin 846 km kuzeyindeki bir kasabadır. Çöl koşullarının hakim olduğu kasabada

2000'e yakın insan yaşamaktadır. Coober Pedy'de sıcaklık ortalama 43°C'dir. Kuraklık ve toz fırtınaları insan yaşamını olumsuz etkiler. Burası dünyanın opal madeni başkenti sayılıyor. Kasabanın her yanına opal madeni çıkarmak için binlerce kuyu açılmıştır. Aborjinler bu kuyulara 'kupa-piti' yani 'beyaz adam deliği ya da su deliği' olarak adlandırmışlardır. Coober Pedy'nin halkı bölgede bulunan opal çıkarılmasından sonra geriye kalan tünellerde 1500 ev inşa edip bunları birbirine bağlamıştır. Yazın 40 ile 70 °C sıcaklıktan korunmak için insanlar bu yerleşmelerde yaşamaktadır. Şehrin yüzde 60'ı yer altında oyulmuş bu evlerde yaşıyor. Ayrıca yer altında birçok mağaza, kilise, müze ve sanat galerisi bulunmaktadır.

Bilgi köşesinde sözü edilen yerleşmenin yer altında kurulmasında;

- I. iklim koşulları,
- II. tarım faaliyetleri,
- III. madencilik faaliyetleri,
- IV. yer şekilleri

faktörlerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

8. Aşağıda verilenlerden hangisi yerleşmelerin kurulmasında ve gelişmesinde etkili olan beşerî unsurlar arasında yer alır?

- A) İklim koşulları
- B) Yer şekilleri
- C) Bitki örtüsü
- D) Tarım faaliyetleri
- E) Su kaynakları

9. Aşağıda verilen durumlardan hangisinin ortaya çıkmasında doğal koşullar etkili değildir?

- A) Su kaynaklarının sınırlı olduğu yerlerde nüfus ve yerleşmenin az olması
- B) Bitki örtüsünün gür olduğu yerlerde yerleşmelerin seyrek olması
- C) Tarihi sit alanlarının yerleşime açılmaması
- D) Sıcaklık ve nemin yüksek olduğu yerlerde evlerin dağların yüksek kesimlerine kurulması
- E) Yüksek ve engebeli arazilerde nüfus ve yerleşmenin az olması

10. Yer şekillerinin engebeli olduğu alanlarda ekonomik faaliyetlerin sınırlı olmasından dolayı bu bölgelerde genelde yerleşmeler seyrek.

Haritada numaralandırılmış alanlardan hangileri bu duruma örnek gösterilebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve V
- E) IV ve V

11. Aşağıda verilenlerden hangisi nüfus ve yerleşmeyi beşerî faktörlerin etkilediğine örnek gösterilebilir?

- A) Verimli topraklara sahip Nil Deltası'nın tarihin ilk yıllarından beri yerleşim alanı olması
- B) Ekvator çevresinde iklim ve bitki örtüsünden dolayı yerleşmelerin az olması
- C) Petrolün çıkarılmasından sonra Batman'ın hızla büyüyerek şehir yerleşmesi hâline gelmesi
- D) Kutuplara yakın yerlerde sıcaklığın düşük olmasından dolayı yerleşmenin az olması
- E) Yer şekillerinin engebeli olduğu Himalayalar'da yerleşmelerin az olması

10. SINIF COĞRAFYA YAZILI SINAVI - 7

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

Puan:

1. Yerleşmelerin kurulmasını ve gelişmesini etkileyen beş doğal ve beş beşeri faktörü yazınız.

2. Haritada numaralandırılmış ilk yerleşmeleri ve bu yerleşmelerin hangi akarsu kenarında kurulduğunu yazınız.

I.

III.

II.

IV.

3. İlk yerleşmelerin ortaya çıktığı bölgelerin özelliklerini yazınız.

4. Kır ve şehir yerleşmeleri arasındaki beş farkı yazınız.

5. Köyden küçük kır yerleşmelerinin ortaya çıkmasının nedenlerini yazınız.

6. Toplu ve dağınık kır yerleşmelerini açıklayınız.

7. Aşağıda verilen ekonomik fonksiyonlara bağlı olarak gelişen şehirlere iki tane dünyadan iki tane de Türkiye'den örnek yazınız.

Liman şehirleri:

Turizm şehirleri:

Maden şehirleri:

Ticaret Şehirleri:

Sanayi şehirleri:

Bu ünite neler öğreneceğiz?

- Ekonomik faaliyetlerin, üretim süreçlerine göre birincil, ikincil, üçüncül, dördüncül ve beşincil faaliyetler olarak sınıflandırılmasını
- Tarihsel süreç içerisinde ekonomik faaliyetlerde yaşanan değişimleri
- Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi
- Ekonomik faaliyetlerin Türkiye ekonomisindeki yerini ve önemini
- Geçmişten günümüze Türkiye'deki ekonomik faaliyetlerin değişimini

Ünite Konu Başlıkları

- Ekonomik faaliyetlerin sınıflandırılması
- Ekonomik sektörler ile ülkelerin gelişmişlik seviyeleri arasındaki ilişki
- Ekonomik sektörlerin Türkiye ekonomisindeki yeri ve önemi

Köprü Kurma

- Sebze, meyve, et, süt, yumurta, bal gibi gıda maddelerinin nasıl ve nerede üretildiği öğrenilir.
- Sanayi ve teknolojik araçların nasıl ve hangi ülkelerde üretildiği hakkında fikir sahibi olunur.
- Tarım ve sanayi sektörleri dışındaki ekonomik faaliyetlerin önemi öğrenilir.
- Turizm, ticaret, ulaşım gibi sektörlerle ilgili bilgi sahibi olunur.
- Ülkelerin kalkınmışlık durumu ve ekonomik faaliyetler arasında ilişki kurularak hangi alanlarda yatırım yapılacağı hakkında fikir üretilir.
- Türkiye'de nerelere nasıl yatırım yapılacağı öğrenilir.
- Tarihsel süreç içerisinde ekonomik faaliyetlerin gelişimi öğrenilir ve gelecekte hangi sektörlerin önemli olacağı tahmin edilir.

Etkinlik-1

Aşağıda verilen meslekleri ve içinde yer ekonomik faaliyetleri örnekteki gibi eşleştiriniz.

Meslek	Birincil Ekonomik Faaliyet	İkincil Ekonomik Faaliyet	Üçüncül Ekonomik Faaliyet	Dördüncül Ekonomik Faaliyet	Beşincil Ekonomik Faaliyet
Öğretmen			✓		
Çiftçi					
Fabrika işçisi					
CEO					
Yazılım uzmanı					
Tekstil mühendisi					
Pilot					
Grafiker					
Genel Müdür					
Maden işçisi					
Turist rehberi					
İnşaat ustası					
Balıkçı					
Polis					
Çoban					

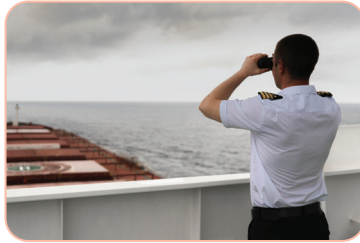

Etkinlik-2

Aşağıda görsellerde verilen ekonomik faaliyetlerin ilişkili olduğu ekonomik faaliyet türünü örnekteki gibi yazınız.
(Tarım sektörü, Sanayi Sektörü, Hizmet Sektörü)

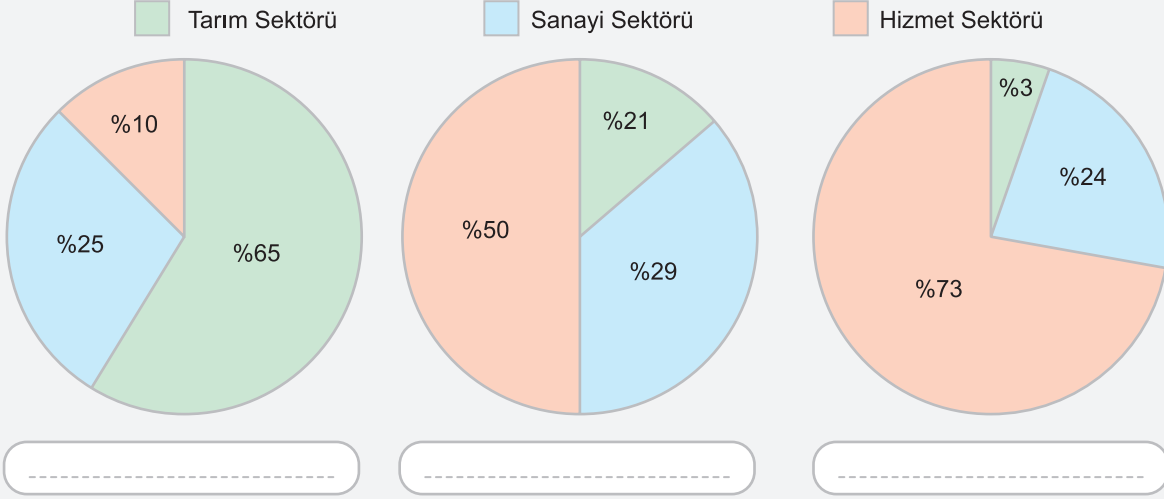
Tarım sektörü

Etkinlik-3

1. Aşağıdaki grafiklerin hangi ülkelere ait olduğunu yazınız (İsviçre, Somali, Bulgaristan).

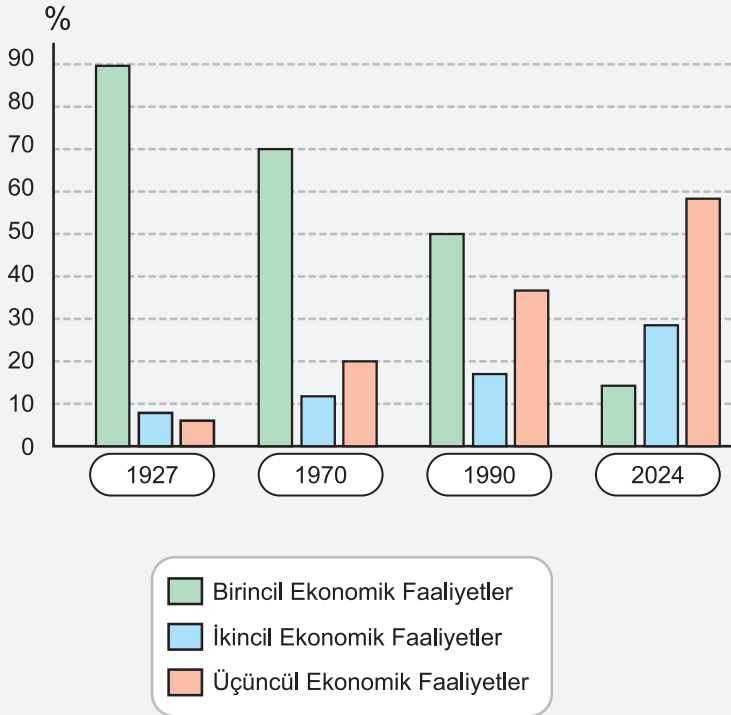

2. Grafiklerden faydalananarak ülkelerin gelişmişlik durumlarını yorumlayınız.

Etkinlik-4

Aşağıdaki soruları grafikteki bilgilerden de yararlanarak cevaplayınız.

1. Hangi ekonomik faaliyetlerdeki değişim daha fazladır?

2. 1927 yılındaki ekonomik faaliyetlerin genel özellikleri ne olabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

3. Günümüzdeki ekonomik faaliyetlerin özellikleri nelerdir?

4. 2050 yılında ekonomik faaliyetlerde nasıl bir değişiklik olabilir?

1. I. Tarım
II. Hayvancılık
III. Sanayi
IV. Turizm

Yukarıda verilenlerden hangileri birincil ekonomik faaliyetler içinde yer alır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıda verilen görsellerden hangisindeki meslek grubu ikincil ekonomik faaliyetler içinde yer alır?

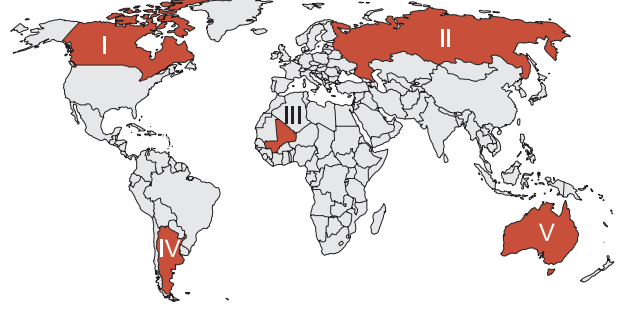

3. Üstün Bey uluslararası bir teknoloji şirketinin CEO'su olarak çalışmaktadır.

Buna göre Üstün Bey aşağıda verilen ekonomik faaliyetlerden hangisinde çalışmaktadır?

- A) Birincil ekonomik faaliyetler
B) İkincil ekonomik faaliyetler
C) Üçüncül ekonomik faaliyetler
D) Dördüncül ekonomik faaliyetler
E) Beşincil ekonomik faaliyetler

4. Aşağıdaki haritada beş ülke numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu ülkelerden hangilerinde birincil ekonomik faaliyetlerde çalışanların oranı daha fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Japonya'nın Osaka şehrinde yaşayan Aiko, kendi ifadesi ile Home Office'inde müşterilerinin istedikleri grafik ve tasarımları bilgisayarında hazırlamaktadır.

4K

Buna göre Aiko aşağıda verilen ekonomik faaliyetlerden hangisinde çalışmaktadır?

- A) Birincil ekonomik faaliyetler
B) İkincil ekonomik faaliyetler
C) Üçüncül ekonomik faaliyetler
D) Dördüncül ekonomik faaliyetler
E) Beşincil ekonomik faaliyetler

6. Aşağıda verilen meslek ve ekonomik faaliyet eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) CEO → Beşincil ekonomik faaliyet
B) Grafiker → Dördüncül ekonomik faaliyet
C) Yazılım uzmanı → Üçüncül ekonomik faaliyet
D) İnşaat işçisi → İkincil ekonomik faaliyet
E) Madenci → Birincil ekonomik faaliyet

7.

BİLGİ KÖŞESİ

Elon Musk

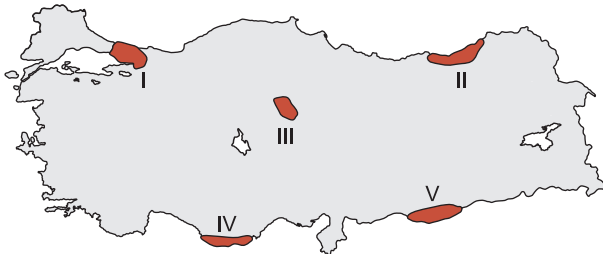
Elon Reeve Musk, Kanadalı bir anne ve Güney Afrikalı bir beyaz babanın çocuğu olarak Pretoria'da (Güney Afrika Cumhuriyeti) dünyaya geldi ve orada büyüdü. Queen's Üniversitesi'ne gitmek için Kanada'ya taşınmadan önce, kısa süreliğine Pretoria

Üniversitesi'ne katıldı. İki yıl sonra Pennsylvania Üniversitesi'ne geçti ve burada Wharton School'dan ekonomi alanında lisans, fizik alanında ise B.A. ve B.Sc. derecelerini aldı. Doktora derecesine başlamak için 1995 yılında Kaliforniya'ya taşındı ve Stanford Üniversitesi'nde, uygulamalı fizik ve malzeme bilimleri alanında yüksek lisans yaptı. Elon Musk, günümüzde Amerika Birleşik Devletleri Hükümet Verimliliği Bakanı, SpaceX uzay şirketinin kurucusu, CEO'su ve mühendislik ile tasarım ofislerinin şefi; erken yatırımcı, Tesla otomotiv şirketinin CEO'su ve ürün mimarı, X Corp.'un sahibi, yönetim kurulu başkanı ve CTO'su, The Boring Company ve XAI şirketinin kurucusu, Neuralink, Starlink ile OpenAI'nin kurucu ortağı ve ayrıca ilk eş başkanıdır.

Bilgi köşesinde hakkında bilgi verilen iş insanı aşağıda verilen ekonomik faaliyetlerden hangisinde çalışmaktadır?

- A) Birincil ekonomik faaliyetler
- B) İkincil ekonomik faaliyetler
- C) Üçüncül ekonomik faaliyetler
- D) Dördüncül ekonomik faaliyetler
- E) Beşincil ekonomik faaliyetler

8.

Haritada numaralanmış alanlardan hangisinde sanayi faaliyetlerinde çalışanların oranı daha fazladır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

9. Derste öğretmen, öğrencilerine babalarının mesleklerini sormuş ve bu meslekleri şu şekilde sınıflandırmıştır.

- 5 kişinin babası balıkçı
- 7 kişinin babası madenci
- 3 kişinin babası çoban
- 2 kişinin babası fırıncı

Sadece bu bilgilere bakarak öğrencilerin yaşadığı yerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Nüfus yoğunluğu fazladır.
- B) İş olanakları fazla olduğu için sürekli dışarıdan göç alır.
- C) Nüfusun büyük çoğunluğu birincil ekonomik faaliyetlerde çalışmaktadır.
- D) Okur yazar oranı yüksektir.
- E) Eğitim, sağlık ve ulaşım gibi hizmetler gelişmiştir.

4<

10. Aşağıda beş farklı kişinin yaptığı işler verilmiştir.

Kerem: Tekstil sanayisinin ham maddesi olan pamuğu yetiştiriyorum.

Zeki: Şirketim için sağlıklı karar vererek ekonomiye yön vermeye çalışıyorum.

Başar: Çalıştığım kurumun web tasarımını yaparak bilgi paylaşımı yapıyorum.

Mesut: Üretilen ürünleri aracım ile büyük marketlere taşıyorum.

Mutlu: Taze meyveleri kullanarak meyve suyu ürettiyorum.

Bu kişilerin çalıştığı ekonomik sektörlerden hangisi aşağıda yanlış eşleştirilmiştir?

- A) Kerem → Birincil ekonomik sektör
- B) Zeki → İkincil ekonomik sektör
- C) Başar → Dördüncül ekonomik sektör
- D) Mesut → Üçüncül ekonomik sektör
- E) Mutlu → İkincil ekonomik sektör

10. SINIF COĞRAFYA YAZILI SINAVI - 8

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

Puan:

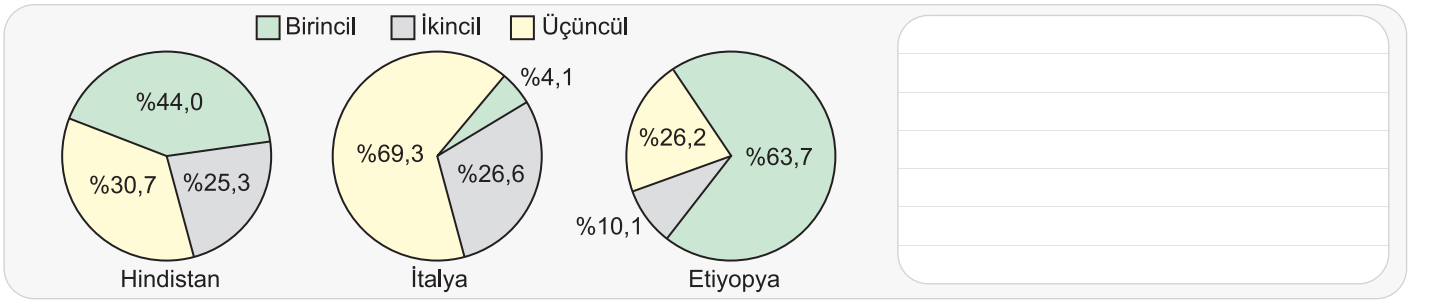
1. Ekonomik faaliyetleri sınıflandırarak her faaliyete ikişer tane meslek örneği yazınız.

2. Birincil ekonomik faaliyetleri açıklayınız. Hangi meslekler bu grupta yer alır yazınız.

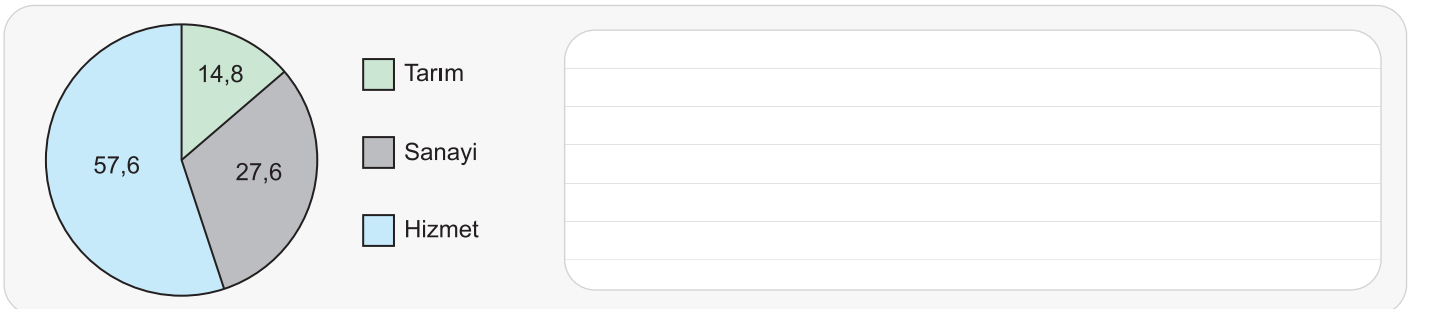
3. Sanayi ve hizmet sektörünün gelişmiş olduğu ülkelerin özelliklerinden 5 tanesini yazınız.

4. Dördüncül ve beşincil ekonomik faaliyetleri açıklayınız.

5. Aşağıda verilen ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyi ve ekonomik faaliyetlerini yorumlayınız.

6. Aşağıdaki grafikten de faydalanarak Türkiye'deki ekonomik faaliyetleri açıklayınız.

Bu ünite neler öğreneceğiz?

- Afetin tanımı ve afetlerin sınıflandırılmasını
- Afetlere neden olan doğal ve beşeri faktörleri
- Deprem, sel, taşkın, erozyon, heyelan, yangın gibi afetlere karşı önceden alınması gereken tedbirleri
- Deprem, sel, taşkın, erozyon, heyelan, yangın gibi afetlerin yaşandığı anda yapılması gerekenleri
- Deprem, sel, taşkın, erozyon, heyelan, yangın gibi afetlerden sonra yapılması gerekenleri
- Türkiye ve Dünya'da yaşanmış olan afetler ve bu afetlerle ilgili mücadele örneklerini
- Afetlere karşı oluşturulması gereken dirençli alanları

Ünite Konu Başlıkları

- Afetlerle mücadele örnekleri
- Afete dirençli yaşam alanları
- Afetlerle mücadele

Köprü Kurma

- Afetlerin oluşum nedenleri öğrenilir.
- Türkiye'nin bir deprem ülkesi olduğu öğrenilir. Deprem öncesi ve sonrası yapılması gerekenler öğrenilir.
- Erozyonun nedenleri ve sonuçlarının analizi yapılır.
- Orman yangını riski yüksek alanların tespiti yapılır ve bu afete karşı alınacak tedbirler belirlenir.
- Teknolojik afetlere karşı alınması gereken önlemler belirlenir.
- Sel ve taşkın riski yüksek olan alanlar belirlenir ve önlemler alınır.
- İhmallerin afetlerin etkisini artırdığı kavranır.
- Afetlere karşı dirençli alanların oluşturulması öğrenilir.
- Afetlere nasıl müdahale edilmesi gerektiği belirlenir.
- Bireylerin afet bölgelerine nasıl yardım yapması gerektiği kavranır.
- CBS ve uzaktan algılama gibi teknolojilerin afetleri önlemedeki rolü öğrenilir.

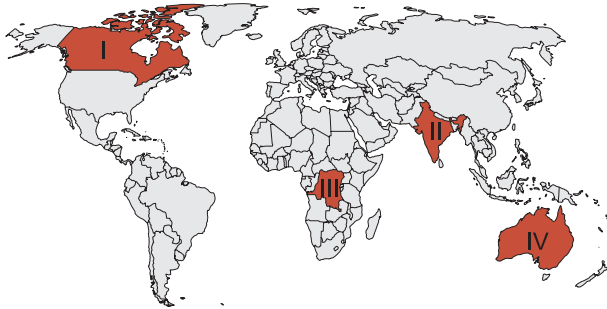

1. Afetler sırasında en dirençli yaşam alanlarının içinde bulunduğumuz ev, dükkân, iş yeri gibi günün büyük bölümünü geçirdiğimiz mekânlar olmalıdır.

Buna göre bu yapıların dirençli olması için aşağıdakilerden hangisinin yapılması doğru olmaz?

- A) Binalarda kullanılacak çimento ve demir miktarı bilimsel yöntemlerle belirlenmeli
- B) Altında dükkân olan binaların bazı kolonları kesilerek alışveriş alanı oluşturulmalı
- C) Binalar kuru dere yataklarına akarsuya yakın alanlara kurulmamalı
- D) Olası afetlere müdahaleyi ve ulaşımı engellemeyecek sokak ve caddeler yapılmalı
- E) Binaların yapılacağı alanların jeolojik etütleri yapılmalı

2. Gelişmiş ülkelerde bilimsel ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak afetlere karşı dirençli yaşam alanları daha fazla yapılmaktadır.

Buna göre haritada numaralanmış ülkelerden hangilerinde sözü edilen yaşam alanları daha fazladır?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

3. Deprem esnasında veya deprem sonrasında güvenli alanlara gidilmesi can kaybını en aza indirecektir.

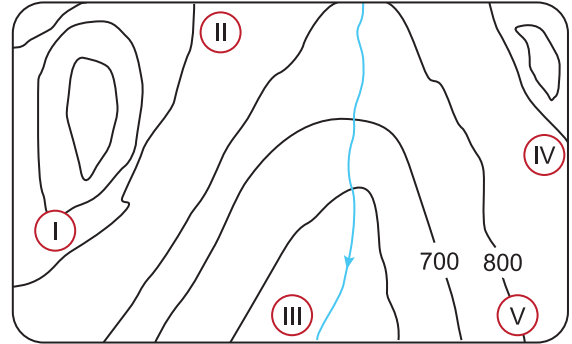
Aşağıdakilerden hangisi bu alanlardan biri değildir?

- A) Park ve bahçeler
- B) Binaların açık otoparkları
- C) Asansörler ve merdiven boşlukları
- D) Köy ve şehirlerdeki büyük meydanlar
- E) Okulların bina duvarlarına uzak bahçe alanları

4. Maden kazalarında meydana gelebilecek can kayıplarını azaltmak için yapılacak dirençli ve güvenli yaşam alanları için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Grizulu veya yangına müsait kömür damarlarının bulunduğu ocaklarda tüm çalışanlar, çalışma süresince yanlarında karbonmonoksit maskesi veya ferdi oksijen kurtarıcıları taşımaları ve kullanılmalıdır.
- B) Üretim yerlerinde nefeslik ve kaçamak yolu olarak kullanılmak üzere yer üstü bağlantılarının ikinci bir yolu olmalıdır.
- C) Sesli görüşmelerin yapılabildiği iletişim ağları kurulmalıdır.
- D) Üstü kapalı olan maden ocaklarında etkisi ve yıkım gücü fazla olan patlayıcılar kullanılarak madenler çıkarılmalıdır.
- E) Maden ocaklarında dijital metan ölçerler ve güvenlik lambaları sisteminin kurulmalıdır.

5. Sel ve taşkınlara karşı dirençli yaşam alanı oluşturmak için aşağıda verilen topoğrafya haritasındaki numaralandırılmış alanlara yerleşmeler kurulması planlanmaktadır.

Buna göre numaralanmış alanlardan hangisi bu dirençli alanlardan biri değildir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

6. Aşağıdakilerden hangisi afetlere karşı güvenliği artırmaya yönelik yapılan dirençli yaşam alanlarından biri değildir?

- A) Röntgen çekilen odaların özel koruma alanlarında oluşturulması
- B) Salgın hastalıklarda bazı odaların karantina için kullanılması
- C) Yüksek binaların çatılarına paratoner yapılması
- D) Kar yağışının fazla olduğu yerlerde binaların dik çatılı yapılması
- E) Orman yangını yüksek olan yerlerde mesken yapımında ahşap kullanılması

7.

BİLGİ KÖŞESİ

Bolu Grand Kartal Otel Yangını

21 Ocak 2025'te Kartalkaya'daki Grand Kartal otelinde meydana gelen yangındır. Olayda maalesef 78 kişi hayatını kaybederken 51 kişi de yaralandı.

Okulların yarıyıl tatilinde olması nedeniyle doluluk oranının yüksek olduğu olay anında yangın, saat 03.27 civarında, 161 odası bulunan ve o sırada 238 misafir ağırlayan 12 katlı Grand Kartal Otel'i'nde başladı. Yangından kurtulan birkaç görgü tanığı duman kokusunu aldı ve alevleri bir saat öncesinde gördü. Yangın otelin dördüncü katındaki mutfak/restoran bölümünde başladı ve daha sonra yukarı doğru yayıldı. Yangın, otelin ahşap dış kaplaması nedeniyle daha kolay yayıldı.

Tanıklara göre, otelin yangın algılama sistemi devreye girmedi, yangın alarmları çalmadı ve panikleyen konuklar tamamen karanlıkta dumanla dolu koridorlarda çıkışı bulmaya çalıştı. Kurtulan bir kişi, yangın merdiveni veya duman dedektörü gibi herhangi bir güvenlik önleminin olmamasından şikâyet etti. Bazı sakinler odalarından aşağı inmek için çarşaf ve battaniye kullandı. İki kişi otelden atladıktan sonra öldü.

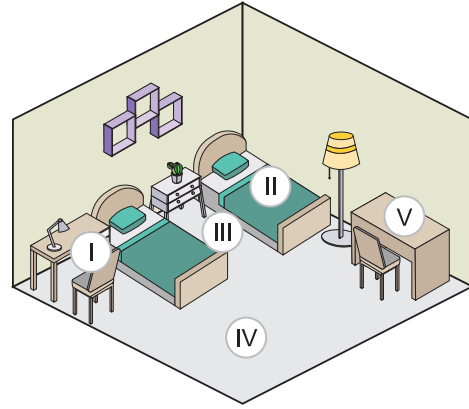
Bilgi köşesinde söz edilen benzer olaylarda can kaybının yaşanmaması için yapılacak çalışmalar arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Yangın merdiveni ve tahliye alanlarının giriş ve çıkışlarının sürekli açık tutulması
- B) Okul, otel, alışveriş merkezi, hastane gibi kamuya açık tesislerin yangın ikaz sistem panolarının itfaiyeye bağlanması
- C) Odalarda yangın anında devreye giren otomatik fışkiyelerin bulunması
- D) Yangın söndürücülerin belirli aralıklarla kontrol edilmesi ve bakımlarının yapılması
- E) İtfaiye birliklerinin sadece il merkezlerinde hazır bulundurulması

8. Sel ve taşkın anında can güvenliği için aşağıdaki alanlardan hangisinde beklemek daha doğrudur?

- A) Binaların bodrum katında
- B) Evlerin yüksek yerlerinde
- C) Selin geldiği yöne yakın odada
- D) Binaların girişinde
- E) Dere yatağına yakın yerde

9.

Görselde numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisi deprem sırasında diğerlerine göre daha güvenli bir yaşam alanıdır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

10.

Aysu gittiği bir kurumdaki odanın yanında yukarı verilen işareti görmüş ve babasına bu işaretin anlamını sormuştur.

Babası Aysu'ya, o işaretin bulunduğu alanda şeklinde cevap vermiştir.

Buna göre diyalogda geçen boş yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) radyasyon tehlikesi vardır
- B) sıcaklık ortalaması çok düşüktür
- C) tsunami tehlikesi vardır
- D) yangın riski yüksektir
- E) yüksek ses kulaklara zarar vermektedir

10. SINIF COĞRAFYA YAZILI SINAVI - 9

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

Puan:

1. Depremlerde meydana gelen can ve mal kayıplarını azaltmak için depremlerden önce alınması gereken önlemlerden beş tanesini yazınız.

2. Bir bölgede uzun süren kuraklığın sonuçlarından beş tanesini yazınız.

3. Sel ve taşkınlarla karşı alınacak tedbirlerden beş tanesini yazınız.

4. Heyelana neden olan faktörleri yazınız.

5. Deprem esnasında güvenli olan alanlara iki örnek yazınız.

6. Kış aylarında yaşanan buzlanma ve don olaylarının insan yaşamına etkisine örnek veriniz.

Bu ünite neler öğreneceğiz?

- Türk Kültürünün genel özelliklerini
- Türk kültürünün kültür ocağını
- Türk kültürünün oluşmasını etkileyen faktörlerini
- Türk Dünyasını ve Türkistan'ı
- Günümüzde bağımsız olan Türk Cumhuriyetleri'ni
- Özerk Türk Cumhuriyetleri'ni

Ünite Konu Başlıkları

- Türk Dünyası'nın genel özellikleri

Köprü Kurma

- Türk kültürünün genel özellikleri öğrenilir.
- Günümüzdeki bağımsız ve özerk Türk Cumhuriyetleri'nin Türkiye ile arasındaki ilişki kavranır.
- Türk kültürünün oluşmasında etkili olan faktörlerin analizi yapılır.
- Türkistan'ın neresi olduğu ve sınırları öğrenilir. Günümüzde Türkistan'ın hangi ülkelerin sınırlarında yer aldığı kavranır.
- Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında siyasi, ekonomik ve kültürel alanda yapılan ya da yapılması gereken örgütlenmeler belirlenir.
- Türk Dünyası'nı etkileyen kültürler öğrenilir.
- Türklerin Orta Asya'dan ayrılımlarının nedenleri ve sonuçları analiz edilir.

Etkinlik-1

Aşağıda verilen ifadelerin Türk kültürüne ait olma durumunu örnekteki gibi işaretleyiniz.

	Özellik	Türk Kültürüne Aittir	Türk Kültürüne Ait Değildir
1	Bayramlarda aile büyüklerinin ziyaret edilmesi	✓	
2	Noel kutlaması		
3	Hıdırellez ve Nevruz günlerinin kutlanması		
4	Paskalya kutlaması		
5	Karasal iklim koşullarına göre şekillenmesi		
6	Piramit inşa etmeleri		
7	Sosyal sınıf ayrımı ve kölelik sisteminin bulunması		
8	Çin ve Slav kültürlerinden etkilenmesi		
9	Yazılı olmayan hukuk kurallarının bulunması		
10	Çöl koşullarının etkisinde gelişmesi		
11	Halı ve kilim dokumacılığının yaygın olması		
12	Şato ve katedral inşa edilmesi		
13	Ebru sanatının varlığı		
14	Özgürlüklerine ve bağımsızlıklarına düşkün olmaları		
15	Salsa ve tango danslarının bulunması		

Etkinlik-2

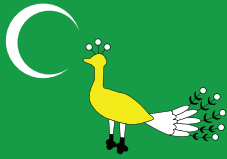
Aşağıdaki harita numaralandırılan Türk Cumhuriyetleri'nin adlarını yazınız.

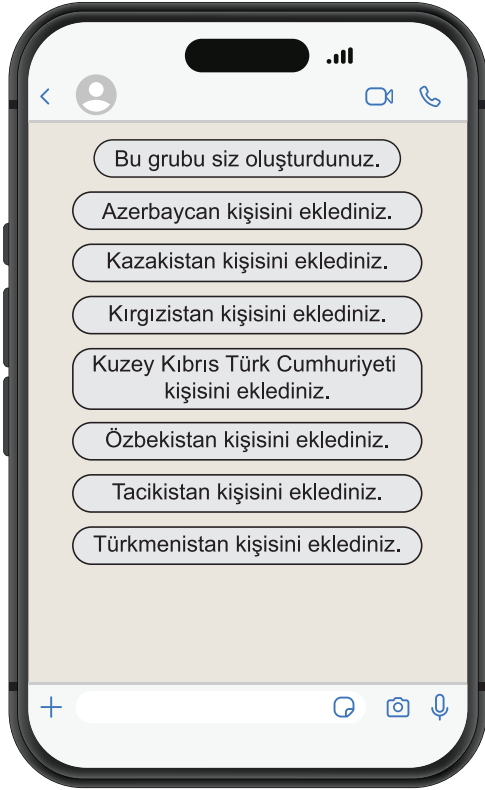
Etkinlik-3

Aşağıda Türkler tarafından tarihte kurulmuş 16 büyük devletin bayrakları kronolojik sıraya göre verilmiştir. Buna göre bayrakların hangi devlete ait olduğunu araştırarak boşluklara yazınız (Avrupa Hun, Göktürk, Timur, Babür, Batı Hun, Büyük Hun, Hazar, Karahan, Büyük Selçuklu, Ak Hun, Gazneliler, Altınordu, Osmanlı, Harezmsahlar, Uygur ve Avar).

1. Aşağıda Türkiye tarafından kurulan bir sosyal medya grubu görseli verilmiştir.

Buna göre bu grubun adı aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

- A) Bağımsız Türk Devletleri
- B) Orta Asya'daki Türk Ülkeleri
- C) SSCB'den sonra kurulan ülkeler
- D) Kafkasya Ülkeleri
- E) Hazar Denizi'ne Kıyısı Olan Ülkeler

- 3.
- Türk Dünyası'nda kurulan ilk işbirliği teşkilatı olan Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı, 1993 yılında, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye Cumhuriyeti kültür bakanları tarafından imzalanan anlaşmayla kurulmuştur.
 - Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti; Rusya Federasyonu'na bağlı Tataristan, Başkurdistan, Altay, Saha, Tuva ve Hakas Cumhuriyeti ve Moldova'ya bağlı Gagavuz teşkilata gözlemci üye olarak katılmışlardır.
 - Kurulduğu günden bu yana Türk halklarının gönül birlikteliğini ve kardeşliğini güçlendirmek, ortak Türk kültürünü gelecek nesillere aktarmak ve dünyaya tanıtmak için çalışmaktadır.

Bazı özellikleri verilen Türk Kültürü Teşkilatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kızılay
- B) TÜRKSOY
- C) Türk Devletleri Topluluğu
- D) Bağımsız Devletler Topluluğu
- E) Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı

4K

4. Aşağıdaki görselde Türklere ait ilk yazılı eserler olan Orhun Abideleri verilmiştir.

Günümüzde bu eserler aşağıda verilen ülkelerden hangisinin sınırları içinde yer alır?

- A) Hindistan
- B) Rusya
- C) Çin
- D) Moğolistan
- E) İran

2. Türkler 4. Yüzyıldan sonra Orta Asya'dan dünyanın farklı yerlerine doğru göç etmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu göçlerin nedenlerinden biri değildir?

- A) Orta Asya'daki iklim koşullarının değişmesi
- B) Boylar arasında yaşanan çatışmalar
- C) İslamiyeti yayma düşüncesi
- D) Cihan hakimiyetine sahip olma düşüncesi
- E) Doğudan gelen Çin baskısı

5.

BİLGİ KÖŞESİ

Bahar Bayramı

Toprağın uyanışının, baharın gelişinin, kardeşliğin, dostluğun ve dayanışmanın sembolü olan gün geniş bir coğrafyada kutlanır, Türk milletinin bahar bayramıdır. Gerçekten de bir bahar mevsimine daha ulaşmanın sevinç ve

huzurudur. Milli bir karaktere sahip olan bu bayram, Türk milletinin yüzyıllardır devam eden birliğinin simgesi, kardeşliğinin ve kader ortaklığının nişanesi olmakla birlikte kültürümüzde tabiatın yeniden dirilişi gibi milletimizin de yeniden dirilişini, bolluğu ve bereketi simgelemektedir. Birliğimizin, iriliğimizin ve diriliğimizin sembolüdür. Bu nedenle de dünyanın birçok yerinde yanan ve körüklenen bugüne özel yakılan ateş, Türk milletinin tarihten gelen barış ve huzura yaptığı bir çağrıdır.

Türklerde çok eskiden beri bilinmekte ve törenlerle kutlanmaktadır. Türklerde bu bayram hakkında başlıca rivayet, bugünün bir kurtuluş günü olarak kabul edilmesidir. Yani Ergenekon'dan çıkıştır. İşte bu nedenle bu özel gün Türklerde yeni yılın başlangıcı olarak kabul edilmiş ve günümüze kadar bayram havasında kutlanmıştır. Orta Asya'daki Türk topluluklarından Azeri, Kazak, Kırgız, Türkmen, Özbek, Tatar, Uygur Türkleri, Anadolu Türkleri ve Balkan Türkleri bu geleneğini canlı olarak günümüze kadar yaşatmışlardır.

Bilgi köşesinde söz edilen ve Türk Dünyası'nda önemli yeri olan özel gün aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hıdırellez B) Aşure C) Paskalya
D) Noel E) Nevruz

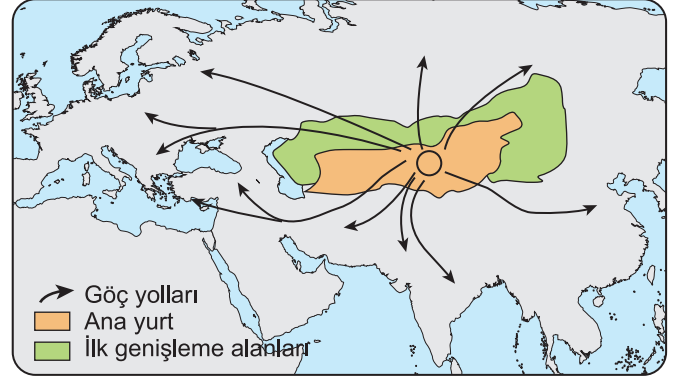
6.

- 1991 yılında bağımsız olmuştur.
- Batı Asya ile Doğu Avrupa'nın kesişim noktası olan Kafkasya'da yer alır.
- Doğusunda Hazar Denizi, kuzeyinde Rusya, kuzeybatısında Gürcistan, batısında Ermenistan ve güneyinde İran ile komşudur.
- Kendisine bağlı olan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin ise kuzey ve doğusu Ermenistan ile, güneyi ve batısı İran ile çevrilmiştir, Türkiye ile 18 km'lik sınırı bulunmaktadır.

Bazı özellikleri verilen Türk Cumhuriyeti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Azerbaycan B) Özbekistan C) Kazakistan
D) Kırgızistan E) Tacikistan

7. Aşağıdaki haritada Türklerin Orta Asya'da yaptığı göçlerin yönleri gösterilmiştir.

Buna göre aşağıda verilen ülkelerden hangisine Türkler bu göçlerle gitmemiştir?

- A) Suriye B) Hindistan C) Macaristan
D) Portekiz E) Ukrayna

8.

- I. Külliye
II. Kervansaray
III. Han
IV. Mescit

4K

Türklerin inşa ettiği yukarıda verilen mimari eserlerden hangileri ticaret ve ulaşım amacıyla yapılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. Aşağıda Anadolu'da bulunan bazı eserler verilmiştir.

I

II

III

IV

Bu eserlerden hangileri Türk İslam kültürüne aittir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV